

STRUKTURNE POSLOVNE STATISTIKE 2017

**Aneksi I-IV i VIII i Statistika stranih
podružnica (Inward FATS)**

Bosna i Hercegovina

**Agencija za statistiku
Bosne i Hercegovine**

Izdavač: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine
Zelenih beretki 26, Sarajevo

Telefon: +387 33 91 19 11

Fax: +387 33 22 06 22

Elektronska pošta: bhas@bhas.gov.ba

Internet stranica: www.bhas.gov.ba

Odgovara: Dr.sc. Velimir Jukić, direktor

Pripremila: Bojana Cicović

Lektura: Amra Kapetanović

Dizajn naslovnice: Lejla Rakić Bekić

Tehnička priprema: Larisa Hasanbegović

--

Molimo korisnike Publikacije da prilikom upotrebe podataka obavezno navedu izvor.

PREDGOVOR

U skladu sa planom publikovanja Agencija za statistiku BiH prezentuje metodološki dokument „Strukturne poslovne statistike 2017, Aneksi I-IV i VIII i Statistika stranih podružnica (Inward FATS)“.

U ovom dokumentu je prezentovan statistički sistem i detaljne informacije o istraživanju (obuhvat istraživanja, metode osnovnog prikupljanja podataka i proizvodnja rezultata, način mjerenja kvaliteta i diseminacija podataka, kao i planirana poboljšanja u proizvodnji strukturnih poslovnih statistika) na osnovu kojeg se proizvode varijable i indikatori za Aneксе I-IV i VIII iz EU Regulative 295/2008, kao i metodologija statistike stranih podružnica u BiH (Inward FATS).

Razvoj strukturnih poslovnih statistika se odvijao kroz projekte pomoći statističkom sistemu Bosne i Hercegovine provođenjem dva Pilot istraživanja. Prvo Pilot istraživanje provedeno za 2007. godinu nije bilo bazirano na Statističkom poslovnom registru i predstavljeno je u publikaciji „Poslovne statistike – Planiranje novih strukturnih poslovnih istraživanja u BiH“. Dalji razvoj Strukturnih poslovnih statistika je provođenje Pilot istraživanja za 2009. godinu u cilju dodatnog osposobljavanja statističara za provođenje istraživanja i poboljšanje metodologije. Istraživanje se baziralo na podacima Statističkog poslovnog registra (priprema okvira i izbor uzorka). Rezultati tog Pilot istraživanja su prezentovani u metodološkom dokumentu „Strukturne poslovne statistike – Pilot istraživanje za 2009. godinu“. U publikaciji su prezentovani instrumenti za provođenje istraživanja, priprema okvira i izbor uzorka, organizacija provođenja istraživanja, kontrola i analiza podataka i procjena totala.

U procesu pripreme i same realizacije Pilot istraživanja Strukturnih poslovnih statistika u punoj mjeri su se poštovali zahtjevi osnovne EU Regulative 295/2008 u ovoj oblasti statistike u cilju pune harmonizacije sa evropskim standardima.

Implementacija strukturnih poslovnih statistika u statistički sistem Bosne i Hercegovine odvija se postepeno do potpune implementacije EU Regulativa u ovoj oblasti statistike. Strukturne poslovne statistike koje su proizvedene za 2010, 2011, 2012. i 2013. potpuno su usklađene u pogledu definicija varijabli i indikatora. Za 2014. godinu kao referentnu godinu proširen je obuhvat na sve jedinice tržišne proizvodnje, odnosno u SPS varijable uključeni su i preduzetnici. Na taj način u potpunosti su implementirani Aneksi I-IV u statistički sistem Bosne i Hercegovine.

Kroz GIZ projekat tehničke pomoći poslovnim statistikama u BiH razvijen je sistem za kompilaciju i uspostavljene su procedure za proizvodnju Inward FATS statistike.

Kroz projekat IPA/2012 implementiran je Aneks VIII EU Regulative 295/2008 u statistički sistem Bosne i Hercegovine i počela je redovna proizvodnja statistike poslovnih usluga.

Kroz projekat IPA/2015 promijenjen je metod proizvodnje strukturnih poslovnih statistika. Za preduzeća sa manje od 20 zaposlenih, podaci se preuzimaju iz administrativnih i drugih izvora, a za ostala preduzeća podaci se prikupljaju istraživanjem.

Direktor
Dr.sc. Velimir Jukić

SADRŽAJ

Predgovor	3
Skraćenice	7
STATISTIČKI SISTEM BOSNE I HERCEGOVINE	9
1. STATISTIČKI SISTEM BOSNE I HERCEGOVINE	11
1.1. Institucije	11
1.1.1. Naziv i sjedište nadležnih institucija.....	11
1.1.2. Odgovornost za strukturne poslovne statistike	11
1.1.3 Osobe odgovorne za strukturne poslovne statistike	11
1.2. Pravni osnov	12
1.2.1. Statistički zakoni.....	12
1.2.2. Pravo za prikupljanje podataka.....	12
1.2.3. Obaveza preduzeća da odgovore na statističke upitnike	12
1.2.4. Obaveza zaštite povjerljivih podataka.....	13
1.2.5. Pravo pristupa administrativnim podacima	14
1.2.6. Programiranje i planiranje poslova	14
1.3. Klasifikacije koje se koriste u BiH i entitetima	14
1.3.1. Klasifikacija ekonomskih djelatnosti	14
1.3.2. Regionalna klasifikacija	15
1.3.3. Klasifikacija proizvoda po djelatnostima (KPPD BiH 2010)	16
1.3.4. Druge klasifikacije.....	16
1.4. Statističke jedinice.....	16
1.5. Statistički poslovni registar (SPR)	17
1.5.1. Opće informacije o SPR-u.....	17
1.5.2. Obuhvat populacije u SPR-u	18
1.5.3. Sadržaj zapisa u SPR-u.....	19
1.5.4. Ažuriranje SPR-a	21
STRUKTURNE POSLOVNE STATISTIKE (SPS) - Aneksi I - IV	23
2. STRUKTURNE POSLOVNE STATISTIKE (SPS) - Aneksi I - IV	25
2.1. Opće informacije o strukturnim poslovnim statistikama	25
2.2. Obuhvat podataka.....	26
2.3. Informacije prikupljene na nivou jedinice posmatranja.....	27
2.4. Metoda primarnog prikupljanja podataka.....	35
2.5. Postupci kompilacije.....	36
2.6. Kvalitet.....	36
2.7. Diseminacija	38
2.8. Transmisija podataka Eurostatu	38

POSLOVNE USLUGE	39
3. POSLOVNE USLUGE ANEKS VIII.....	41
3.1. Poslovne usluge u BiH.....	41
3.2. Obuhvat podataka.....	41
3.3. Metoda proizvodnje podataka.....	41
3.4. Transmisija podataka Eurostatu	42
STATISTIKA STRANIH PODRUŽNICA (FATS).....	43
4. STATISTIKA STRANIH PODRUŽNICA (FATS)	45
4.1. Inward FATS statistika u BiH.....	45
4.2. Obuhvat podataka.....	46
4.3. Metoda proizvodnje podataka.....	46
4.4. Popis i definicije varijabli	46
4.5. Diseminacija	47
4.6. Transmisija podataka Eurostatu	47

SKRAĆENICE

BiH	- Bosna i Hercegovina
BHAS	- Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine
FZS	- Federalni zavod za statistiku
RZS RS	- Republički zavod za statistiku Republike Srpske
FBiH	- Federacija Bosne i Hercegovine
RS	- Republika Srpska
BD	- Brčko Distrikt
EU	- Evropska Unija
SPS	- Strukturne poslovne statistike
SBS	- Structural Business Statistics
SPR	- Statistički poslovni registar
EU CPA 2008	- Evropska Klasifikacija proizvoda po djelatnostima
KPPD BiH 2010	- Klasifikacija proizvoda po djelatnostima Bosne i Hercegovine 2010
EU NACE Rev 2	- Evropska Klasifikacija ekonomskih djelatnosti
KD BiH 201	- Klasifikacija djelatnosti Bosne i Hercegovine 2010
CPC Ver.2	- Centralna klasifikacija proizvoda Ujedinjenih nacija
EU NUTS	- Evropska Klasifikacija teritorijalnih jedinica za statistiku
LAU	- Lokalna administrativna jedinica
UIO	- Uprava za indirektno oporezivanje BiH
EC	- Evropska komisija
PDV	- Porez na dodanu vrijednost
FATS	- Foreign Affiliates Statistics
JSR	- Jedinstveni sistem registracije, kontrole i naplate doprinosa

**STATISTIČKI SISTEM
BOSNE I HERCEGOVINE**

1. STATISTIČKI SISTEM BOSNE I HERCEGOVINE

1.1. Institucije

1.1.1. Naziv i sjedište nadležnih institucija

U skladu sa administrativnim ustrojstvom i Zakonom o statistici Bosne i Hercegovine postoje tri službene statističke institucije u Bosni i Hercegovini:

- Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine (BHAS), smještena u Sarajevu, odgovorna za proizvodnju statistike na nivou Bosne i Hercegovine;
- Federalni zavod za statistiku Federacije Bosne i Hercegovine (FZS) smješten u Sarajevu, odgovoran za proizvodnju statistike za nivo entiteta - Federacija Bosne i Hercegovine;
- Republički zavod za statistiku Republike Srpske (RZSRS), smješten u Banja Luci, odgovoran za proizvodnju statistike za nivo entiteta - Republika Srpska.

Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine u svom sastavu ima Podružnicu smještenu u Brčkom, koja je suodgovorna za proizvodnju statistike za Brčko Distrikt (BD).

1.1.2. Odgovornost za strukturne poslovne statistike

- Odsjek strukturnih poslovnih statistika u Agenciji za statistiku BiH i Podružnica Agencije u Brčko distriktu BiH
- Sektor ekonomskih statistika u Republičkom zavodu za statistiku Republike Srpske
- Sektor poslovnih statistika u Federalnom zavodu za statistiku Federacije BiH.

Odgovornost Odsjeka strukturnih poslovnih statistika u Agenciji za statistiku je priprema metodološkog okvira i tehničke osnove za istraživanje, koordinacija entitetskih zavoda, proizvodnja, publikovanje i prezentovanje rezultata za Bosnu i Hercegovinu. Entitetske statistike su odgovorne za provođenje istraživanja (prikupljanje podataka, kontrolu, uređivanje) prema zajedničkom planu aktivnosti za istraživanje, kao i za proizvodnju i publikovanje rezultata za nivo entiteta.

1.1.3. Osobe odgovorne za strukturne poslovne statistike

Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine:	Federalni zavod za statistiku Federacije Bosne i Hercegovine:	Republički zavod za statistiku Republike Srpske:
<p>Bojana Cicović (+387) 33 911 956 <i>bojana.cicovic@bhas.gov.ba</i></p>	<p>Alma Čolpa Aida Ljuca (+387) 33 407 035 <i>almac@fzs.ba</i> <i>aidalj@fzs.ba</i></p>	<p>Sladjana Nikić Danica Babić (+387) 51 332 754 (+387) 51 332 758 <i>sladjana.nikic@rzs.rs.ba</i> <i>danica.babic@rzs.rs.ba</i></p>

1.2. Pravni osnov

1.2.1. Statistički zakoni

Prema Zakonu o statistici Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 26/04 i 42/04) Agencija za statistiku je odgovorna za proizvodnju statistika u skladu sa EU standardima. Sporazumom o primjeni jedinstvenih metodologija i jedinstvenih standarda pri izradi statističkih podataka Bosne i Hercegovine (potpisan 10.11.2005. godine, na osnovu Odluke Visokog predstavnika i Zakona o statistici BiH) propisana je obaveza statističkim institucijama da u proizvodnji statističkih podataka primjenjuju jedinstvene metodologije i jedinstvene standarde.

Zakon o statistici u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 63/03) i Zakon o izmjeni i dopuni zakona o statistici u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 9/09) i Zakon o statistici Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 85/03) su usklađeni sa Zakonom o statistici Bosne i Hercegovine.

1.2.2. Pravo za prikupljanje podataka

Prikupljanje podataka se vrši u entitetskim zavodima za statistiku i Podružnici Agencije za statistiku (Brčko Distrikt).

Članom 8, stav 2, alineja e) Zakona o statistici BiH definisano je da:

Agencija prikuplja, obrađuje i distribuira statističke podatke Bosne i Hercegovine u skladu sa međunarodno prihvaćenim standardima, a na osnovu podataka koje dostave entitetski zavodi, odnosno podataka koje neposredno prikupi Agencija. U te svrhe, Agencija može (i) prikupljati statističke podatke od bilo koje statističke jedinice u entitetima ako to smatra neophodnim za obavljanje svojih funkcija utvrđenih ovim zakonom; i (ii) prikupljati podatke za svoje funkcije utvrđene ovim Zakonom od institucija Bosne i Hercegovine, pravnih osoba na državnom nivou, međunarodnih organizacija koje djeluju na teritoriju Bosne i Hercegovine i firmi u vlasništvu ili pod kontrolom stranih osoba.

Članom 8, stav 2, alineja f) Zakona o statistici BiH definisano je da:

Agencija kada je to neophodno za kompilaciju statističkih podataka na razini Bosne i Hercegovine, zahtjeva od entitetskih zavoda da osiguraju podatke na nivou pojedinačnih statističkih jedinica, koji mogu uključivati povjerljive podatke u skladu sa ovim zakonom i povjerljive podatke u skladu sa entitetskim zakonima.

Članom 3. Sporazuma o primjeni jedinstvenih metodologija i standarda je definisano:

U realizaciji svojih aktivnosti statističke institucije BiH su dužne koristiti statističke standarde, metodologije, klasifikacije i nomenklature propisane od strane Agencije u skladu sa standardima Evropske Unije i međunarodnim standardima. U izradi statističkih standarda, metodologija, klasifikacija i nomenklatura, aktivno sudjeluje Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Republički zavod za statistiku Republike Srpske i Federalni zavod za statistiku. Propisivanjem statističkih standarda od strane Agencije za statistiku BiH, prestaju da važe odgovarajući statistički standardi korišteni na bilo kojem nivou teritorijalne organizacije Bosne i Hercegovine.

1.2.3. Obaveza preduzeća da odgovore na statističke upitnike

Članom 43. Zakona o statistici u FBiH i članom 8. Zakona o statistici RS propisano je da su izvještajne jedinice dužne entitetskim zavodima i ovlaštenim organima za poslove statistike ili osobama koje su oni ovlastili, u određenom roku bez naknade i u propisanoj formi, dati potpune i tačne podatke o pojavama koje su utvrđene kao predmet statističkih istraživanja i omogućiti im provjeravanje datih podataka.

Članom 31. Zakona o statistici BiH definisano je:

Statistička jedinica (osim entitetskih zavoda) koja na pismeni zahtjev Agencije svjesno daje pogrešne ili netačne podatke koji su neophodni za ispunjavanje Programa, smatra se krivom za djela kažnjiva novčanom kaznom čiji iznos ne prelazi 5.000 KM ili zatvorskom kaznom u maksimalnom trajanju od dvije godine, odnosno kombinovanom novčanom i zatvorskom kaznom.

Novčane kazne propisane su i entitetskim zakonima o statistici za izvještajne jedinice za prekršaj ako ne dostave tražene podatke u sadržaju i u određenom roku, odnosno ne dopune iskazane podatke u skladu sa uputstvima i u datim rokovima i ako dostave nepotpune ili netačne podatke ili onemogućće provjeravanje podataka.

1.2.4. Obaveza zaštite povjerljivih podataka

Obaveza zaštite povjerljivih podataka u Zakonu o statistici BiH definisana je sa pet članova:

Član 19, stav 3.

Povjerljivi podaci prikupljeni u statističke svrhe ne smiju se koristiti u druge svrhe, osim ako to nije propisano drugačije ovim zakonom.

Član 23.

Podaci koji su prikupljeni, obrađeni i pohranjeni u svrhu izrade statističkih podataka Bosne i Hercegovine smatraju se povjerljivim ako je putem tih podataka moguće neposredno ili posredno identificirati statističke jedinice, čime se otkrivaju pojedinačni podaci.

1. Statistička jedinica se neposredno identifikuje putem naziva i adrese, odnosno putem zvanično dodijeljenog ili općepoznatog identifikacijskog broja.
2. Posredna identifikacija je mogućnost utvrđivanja identiteta statističke jedinice putem dedukcije na osnovu podataka koji nisu navedeni u stavu 2. ovog člana. Kako bi se utvrdilo da li se statistička jedinica može posredno identifikovati, uzeti će se u obzir sve mjere koje se na razuman način mogu koristiti da bi se identifikovala spomenuta statistička jedinica.

Član 25, stav 2.

Entitetski zavodi su obavezni da dostavljaju Agenciji sve podatke koje Agencija smatra potrebnim za izradu statističkih podataka Bosne i Hercegovine u smislu ovog zakona. Entitetski zavodi su obavezni da Agenciji dostave povjerljive podatke ako Agencija smatra da je to potrebno za unaprijeđenje podataka i kvalitet koji statistički podaci Bosne i Hercegovine moraju zadovoljiti.

Član 26.

1. Statistički podaci Bosne i Hercegovine se ne smiju dostavljati korisnicima ukoliko sadrže ili otkrivaju povjerljive podatke. Grupe se sastoje od najmanje tri jedinice, a udio jedne jedinice u grupi ne smije preći 85%.
2. Odstupanja od stava 1. se odnose na podatke o ekonomskoj situaciji prikupljene od preduzeća i drugih privrednih subjekata, kao i podatke o okolišu. Ovi podaci mogu se distribuirati, čak i ako rezultati ne zadovoljavaju uslove grupe iz stava 1. ovog člana, kada Agencija utvrdi da je to neophodno kako bi se osigurali bitni osnovni podaci i pod uslovom da statistički program predviđa distribuciju takvih podataka.

Član 29, stav 1.

Prilikom obavljanja svojih zadataka utvrđenih ovim zakonom, Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine djeluje u skladu sa Zakonom o zaštiti ličnih podataka Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 32/01).

Zakoni o statistici u entitetima su propisali da se prikupljeni podaci koriste isključivo u statističke svrhe i ne smiju se prezentovati podaci koji na bilo koji način otkrivaju pojedinačne podatke.

1.2.5. Pravo pristupa administrativnim podacima

Članom 8, stav 2 alineja e) Zakona o statistici BiH, definisano je da:

Agencija prikuplja, obrađuje i distribuira statističke podatke Bosne i Hercegovine u skladu sa međunarodno prihvaćenim standardima, a na osnovu podataka koje dostave entitetski zavodi, odnosno podataka koje neposredno prikupi Agencija. U te svrhe, Agencija može (i) prikupljati statističke podatke od bilo koje statističke jedinice u entitetima ako to smatra neophodnim za obavljanje svojih funkcija utvrđenih ovim zakonom; i (ii) prikupljati podatke za svoje funkcije utvrđene ovim zakonom od institucija Bosne i Hercegovine, pravnih osoba na državnom nivou, međunarodnih organizacija koje djeluju na teritoriji Bosne i Hercegovine i firmi u vlasništvu ili pod kontrolom stranih osoba.

Agencija za statistiku BiH ima pristup administrativnim podacima od Uprave za indirektno oporezivanje (UIO) iz PDV prijave. Krajem 2013. donešena je izmjena Zakona o indirektnom oporezivanju kojom su se stvorile zakonske pretpostavke za pristup individualnim podacima iz PDV prijave.

Republički zavod za statistiku RS-a ima pristup završnim računima, a Federalni zavod za statistiku FBiH tek treba da reguliše razmjenu podataka sa finansijsko-informatičkom agencijom koja prikuplja i obrađuje podatke iz završnih računa.

1.2.6. Programiranje i planiranje poslova

Važeći programski i planski dokumenti Statistički program Bosne i Hercegovine za period 2017.-2020. godine i godišnji planovi rada (Plan za 2019).

Statistički programi i godišnji planovi rada entiteta se usaglašavaju sa Statističkim programom Bosne i Hercegovine, odnosno sa godišnjim planovima rada Agencije za statistiku.

1.3. Klasifikacije koje se koriste u BiH i entitetima

1.3.1. Klasifikacija ekonomskih djelatnosti

Naziv klasifikacije djelatnosti koja je u upotrebi U statističkim institucijama u BiH od 2011. godine u upotrebi je Klasifikacija djelatnosti BiH 2010 (KD BiH 2010).

Datum kreiranja, objavljivanja i stupanja na snagu Na osnovu čl. 6. i 9. Zakona o klasifikaciji djelatnosti u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 76/06, 100/08 i 32/10), Agencija za statistiku BiH, donijela je Odluku o klasifikaciji djelatnosti BiH 2010, koja je objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 47/10 od 08. 06. 2010. godine. Odluka se primijenjuje od 01. januara 2011. godine. Svim ranije registrovanim preduzećima u Statističkom poslovnom registru (SPR) dodjeljene su i šifre djelatnosti iz nove KD BiH 2010. Preduzećima osnovanim nakon 01. januara 2011. u SPR-u se dodjeljivala i pretpostavljena šifra iz stare klasifikacije. Dvije šifre djelatnosti, stara i nova su bile operative u SPR-u do 2014. godine.

Uporedivost KD BiH 2010 sa EU - NACE Klasifikacija djelatnosti BiH 2010 je izrađena na osnovu Statističke klasifikacije ekonomskih djelatnosti u Evropskoj uniji NACE Rev. 2 (Statistical Classification of Economic Activities in the European Community - Revision 2.). Metodologija za statističku primjenu KD BiH je u potpunosti usklađena sa propisima EU (European Parliament and Council Regulation No 1893/2006 of 20/12/2006 establishing the statistical classification of economic activities NACE Revision 2). KD BiH 2010 nema dodatnog raščlanjivanja na petoj cifri, te je njena struktura identična strukturi NACE Rev. 2. Obzirom da je NACE Rev. 2 mnogo detaljnija od NACE Rev. 1.1, te da na nivou razreda ima 615 kategorija, tri BiH statističke institucije (uz konzultaciju sa ostalim relevantnim BiH i entitetskim institucijama) usaglasile su da najniži nivo KD BiH 2010 bude nivo razreda, isto kao i u NACE Rev.2.

Metoda klasifikovanja (razvrstavanja) po djelatnostima Podaci o prihodima/prometu i broju zaposlenih poslovnog subjekta se koriste za potrebe klasifikovanja u glavnu i sporedne djelatnosti.

Po završetku postupka registracije kod nadležnog tijela (sud, ministarstvo, općina) kojim se dobija odobrenje za obavljanje određene/ih djelatnosti na određenom teritoriju, na način i pod uslovima propisanim zakonom, poslovni subjekti podnose prijavu za razvrstavanje po djelatnostima nadležnom entitetskom organu.

Kod jednostavnih slučajeva, kada poslovni subjekt obavlja samo jednu ekonomsku djelatnost, glavna djelatnost poslovnog subjekta se određuje razredom KD BiH 2010, koji opisuje tu djelatnost. Ako poslovni subjekt obavlja više djelatnosti, razvrstava se u odgovarajući razred klasifikacije prema glavnoj (pretežnoj) djelatnosti, odnosno u djelatnost iz koje ostvaruje najveći dio ukupnih godišnjih prihoda/prometa ili u kojoj zapošljava najveći broj radnika.

Poslovni subjekt sam daje prijedlog za prvo razvrstavanje u odgovarajući razred klasifikacije. Ukoliko, prema rješenju o upisu u sudski registar ili rješenju tijela koje vodi poseban registar može obavljati više djelatnosti, tada poslovni subjekat daje prijedlog glavne (pretežne) djelatnosti.

Jedinice registra se klasifikuju nezavisno jedna od druge. Jedinice u sastavu poslovnog subjekta trebaju se klasifikovati prema njihovoj vlastitoj djelatnosti. Djelatnost jedinica u sastavu određuje se prema vrsti proizvoda koje jedinica proizvodi, odnosno prema vrsti usluga koje jedinica obavlja, mada je, u velikom broju slučajeva, ona identična glavnoj djelatnosti matičnog poslovnog subjekta.

Promjenu djelatnosti poslovni subjekti mogu izvršiti podnošenjem zahtjeva za promjenu djelatnosti.

Postojanje vremenskih serija po novoj KD BiH 2010 Od 2013. godine za veliki broj statističkih indikatora obrada se vrši prema novoj klasifikaciji KD BiH 2010. Preračunavanje historijskih podataka je izvršen unazad do 2005. godine, gdje god su postojale serije podataka. Za novije statističke podatke serije su preračunate unazad do prve godine redovne proizvodnje i publikovanja predmetne statistike. Redovna proizvodnja Strukturnih poslovnih statistika je zasnovana na KD BiH 2010, a podaci su raspoloživi od 2010. godine.

1.3.2. Regionalna klasifikacija

Naziv klasifikacije i razina klasificiranja Ne postoji podjela BiH teritorija na hijerarhijske regije u skladu sa zahtjevima iz EU NUTS klasifikacije prostornih jedinica za statistiku (*Nomenclature des unités territoriales statistiques*).

NUTS regionalna klasifikacija dijeli svaku nacionalnu teritoriju na pet hijerarhijskih nivoa: tri osnovna nivoa, NUTS 1, NUTS 2 i NUTS 3, te dva dodatna nivoa lokalnih administrativnih jedinica: LAU1 i LAU2. (*Regulation (EC) No 1059/2003 of the European Parliament and of the Council of 26 May 2003 on the establishment of a common classification of territorial units for statistics -NUTS*).

Među najvažnije kriterije za uspostavu NUTS klasifikacije spada broj stanovnika: za NUTS 1 /3 000 000 do 7 000 000/, za NUTS 2 /800 000 do 3 000 000/, za NUTS 3 /150 000 do 800 000/ stanovnika.

Veza sa administrativnom podjelom Budući da u BiH ne postoji regionalna statistička klasifikacija prostornih jedinica, administrativna podjela se koristi i u statističke svrhe tj. podaci se proizvode i publikuju na nivou BiH, entiteta i Brčko Distrikta.

Bosna i Hercegovina je administrativno podijeljena na dva entiteta: Federaciju Bosne i Hercegovine i Republiku Srpsku. Brčko distrikt BiH je zasebna jedinica u sastavu BiH.

Federacija je podjeljena na 10 kantona: 1. Unsko-sanski kanton; 2. Posavski kanton; 3. Tuzlanski kanton; 4. Zeničko-dobojski kanton; 5. Bosansko-podrinjski kanton; 6. Srednjobosanski kanton; 7. Hercegovačko-neretvanski kanton; 8. Zapadno-hercegovački kanton; 9. Sarajevski kanton i Kanton 10. (Livanjski kanton). Republika Srpska je zvanično administrativno podijeljena samo na općine.

Broj općina na nivou BiH iznosi 142, od čega je 79 općina u Federaciji Bosne i Hercegovine, 62 općine su u Republici Srpskoj i 1 općina u Brčko distriktu BiH.

Grad Sarajevo čine 4 općine, Grad Istočno Sarajevo čini 6 općina.

1.3.3. Klasifikacija proizvoda po djelatnostima (KPPD BiH 2010)

Statistička klasifikacija proizvoda po djelatnostima, čiji su proizvodi sistemski razvrstani prema kriteriju ekonomskog porijekla i striktno se odnose na djelatnosti iz KD BiH 2010 u kojima se pretežno proizvode. KPPD BiH 2010 se kao jedinstven standard primjenjuje u cijeloj Bosni i Hercegovini. Objavljena je u „Službenom glasniku BiH“, broj 30/2011 od 19.04.2011. godine. U statističkom sistemu BiH klasifikacija proizvoda po djelatnostima - KPPD BiH 2010 ima ulogu centralne klasifikacije proizvoda.

KPPD BiH 2010 usklađena je sa Statističkom klasifikacijom proizvoda po djelatnostima u Evropskoj ekonomskoj zajednici - CPA 2008 (Statistical Classification of Product by Activity in the European Economic Community, 2008 version, EC No. 451/2008), koja je kao centralna klasifikacija u obaveznoj primjeni u državama članicama EU od januara 2008. godine. CPA 2008 usklađena je sa Centralnom klasifikacijom proizvoda Ujedinjenih naroda – CPC Ver.2 (Central Product Classification - Version 2). Na osnovu te činjenice KPPD BiH 2010 je posredno usklađena i sa CPC Ver.2.

1.3.4. Druge klasifikacije

Nazivi drugih klasifikacija

- Nomenklatura industrijskih proizvoda Bosne i Hercegovine - NIP BiH 2010
- Klasifikacija glavnih industrijskih grupa po namjeni - GIG (BiH)
- Klasifikacija tipova građevinskih radova - KVGGO BiH.

1.4. Statističke jedinice

Lista statističkih jedinica

- Preduzeće
- Lokalna jedinica
- Jedinica po vrsti djelatnosti
- Lokalna jedinica po vrsti djelatnosti

Definicije statističkih jedinica

Preduzeće je najmanja kombinacija pravnih jedinica koja čini organizacionu jedinicu za proizvodnju proizvoda ili usluga. Ima određen stepen autonomije pri odlučivanju, posebno pri raspoređivanju vlastitih resursa. Preduzeće obavlja jednu ili više djelatnosti na jednoj ili više lokacija. Jedno preduzeće može biti jedna ili više legalnih jedinica. Definicije statističkih jedinica koje se koriste u Statističkom poslovnem registru u većini slučajeva usklađene su sa definicijama iz EC Regulative o statističkoj jedinici za posmatranje i analizu (Council Regulation No. 696/93. on the statistical units for the observation and analysis of the production system in the Community). Trenutno je jedno preduzeće jednako jednoj pravnoj jedinici. Preduzeće, kako je definisano EU Regulativom obuhvata kako pravne osobe-preduzeća tako i fizičke osobe-preduzetnika. Za namjene strukturnih poslovnih statistika, preduzeće se odnosi na pravne osobe, a preduzetnik na fizičke osobe.

Jedinicu prema vrsti djelatnosti čine dijelovi preduzeća koji doprinose izvođenju djelatnosti na nivou jednog razreda (četverocifrena brojčana oznaka) KD BiH 2010. Ona odgovara jednoj operacijskoj podpodjeli preduzeća. Sistem informacija u preduzeću morao bi za svaku jedinicu prema vrsti djelatnosti osigurati slijedeće podatke: vrijednost proizvodnje, vrijednost međufazne potrošnje, broj zaposlenih i ostvarenih sati rada, troškove radne snage i bruto investicije u fiksni kapital.

Lokalna jedinica je preduzeće ili dio preduzeća (npr. radionica, fabrika, skladište, kancelarija, rudnik) smješteno na zemljopisno određenoj lokaciji. Na svakoj lokaciji obavlja se neka ekonomska djelatnost u kojoj je zaposlena jedna ili više osoba (nekada samo dio radnog vremena), i radi za isto preduzeće.

Lokalna jedinica prema vrsti djelatnosti je dio preduzeća koji je smješten na jednoj lokaciji u kojoj provodi samo jednu proizvodnu djelatnost (nivo razreda djelatnosti) uz stalno zaposleno osoblje.

Upotreba statističkih jedinica

- Pri registraciji: Preduzeće, Jedinica u sastavu
- Izvještajna jedinica: Preduzeće
- Jedinica posmatranja: Preduzeće, Lokalna jedinica ili Lokalna jedinica po vrsti djelatnosti

1.5. Statistički poslovni registar (SPR)

1.5.1. Opće informacije o SPR-u

Naziv registra Statistički poslovni registar (SPR)

Odgovorne institucije za registar Statistički poslovni registar (SPR) vodi i održava Agencija za statistiku BiH u saradnji sa Federalnim zavodom za statistiku FBiH, Republičkim zavodom za statistiku Republike Srpske i Podružnicom Agencije za statistiku BiH u Brčko Distriktu.

Namjena registra Statistički poslovni registar (SPR) je registar koji se vodi u cilju prikupljanja informacija o poslovnim subjektima u entitetima i Brčko distriktu BiH, tj. o poslovnoj zajednici u BiH u cjelini, koje su važne sa statističke tačke gledišta. SPR sakuplja i objedinjuje informacije iz različitih administrativnih izvora i iz statističkih istraživanja. Stoga se SPR može smatrati sistemom transformacije podataka iz administrativnih izvora u podatke koji odgovaraju statističkoj namjeni. Dizajniran je tako da predstavlja most između administrativnih i statističkih jedinica, te da se koristi isključivo u statističke svrhe.

Poslovna zajednica (populacija) se određuje obzirom na statističke jedinice i statističke klasifikacije.

SPR je od fundamentalnog značaja za kompilaciju ekonomskih/poslovnih statistika i koristi se za različite namjene. Najvažnije su slijedeće namjene SPR-a:

- Za utvrđivanje i uspostavljanje statističkih jedinica
- Kao instrument za pripremu i koordinaciju statističkih istraživanja što uključuje: pripremu listi sa adresama na koje se dostavljaju upitnici; pripremu okvira populacije poslovne zajednice za koju se mogu dizajnirati efikasne sheme uzorka; pripremu osnove za proizvodnju ukupnih rezultata istraživanja na osnovu ankete da bi se dobila procjena za okvirnu ili ciljanu populaciju (grossing-up); izbjegavanje dupliranja ili izostavljanja u prikupljanju informacija o jedinicama; unaprijeđenje podudarnosti između rezultata različitih istraživanja; unaprijeđenje obuhvata ili otkrivanja grešaka; koordinaciju između odjeljenja koja vrše istraživanja svih djelatnosti; kontrolu statističkog opterećenja kome su izložena mala preduzeća (da se vodi računa o pitanjima koja se postavljaju) i da bi se izbjeglo uključivanje istih jedinica više puta.
- Kao oruđe za mobilizaciju administrativnih izvora - statistička istraživanja trebaju izbjegavati traženje informacija koje je preduzeće već dostavilo drugim tijelima. To je otežano zbog toga što administrativne jedinice ne korespondiraju uvijek sa statističkim jedinicama.
- Za kompilaciju podataka statistike poslovne demografije (osnivanje, spajanje, pripajanje, preuzimanje, gašenje, restrukturiranje, stopa preživljavanja i stopa ubrzanog rasta i sl.) i povezivanje jedinica registra sa jedinicama iz administrativnih baza podataka.

Obaveza za registrovanje, osnivanje i gašenje subjekta Registracija poslovnih subjekata je regulirana entitetskim zakonima koji su u skladu sa okvirnim Zakonom o registraciji poslovnih subjekata Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 42/04) koji se primijenjuje na sve poslovne subjekte osnovane u BiH, kako od domaćih tako i od stranih pravnih i fizičkih osoba. Obaveze su u entitetima i Brčko distriktu BiH propisane slijedećim zakonima:

- Zakon o registraciji poslovnih subjekata u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine F BiH“, br. 27/05, 68/05, 43/09 i 63/14)
- Zakon o registraciji poslovnih subjekata u Republici Srpskoj („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 67/13 i 15/16)

- Zakon o registraciji poslovnih subjekata u Brčko distriktu BiH („Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH“, broj 15/05).

Gašenje poslovnih subjekata vrši se odjavljivanjem kod registarskog tijela uz podnošenje zahtjeva za brisanje iz registra. Dan donošenja rješenja o brisanju smatra se danom prestanka obavljanja djelatnosti. U praksi postoje poslovni subjekti koji prestanu sa obavljanjem ekonomske djelatnosti i koji nikad ne podnesu zahtjev za brisanje nadležnim registarskim tijelima.

U SPR-u se aktivnost poslovnih subjekata uglavnom prati na osnovu dostave godišnjih finansijskih izvještaja. Ako subjekt nije podnio finansijski izvještaj za posljednje dvije godine, smatra se da nije radio te je u smislu statistike neaktivan. Prilikom utvrđivanja okvirne populacije potrebne za provođenje statističkog istraživanja, pored podataka o prometu i broju zaposlenih iz godišnjih finansijskih izvještaja koriste se i podaci iz drugih izvora, a koji se nalaze u SPR-u. Podaci o broju zaposlenih se dobijaju iz Jedinstvenog sistema registracije, kontrole i naplate doprinosa koji vode i održavaju Porezne uprave entiteta i BD dok Uprava za neindirektno oporezivanje BiH dostavlja Agenciji za statistiku BiH podatke o prometu iz PDV baze. Za razliku od podataka iz finansijskih izvještaja, ovi podaci se odnose na tekuću godinu tako da, uzimajući u obzir sve ove informacije, u okvirnu populaciju ulaze subjekti koji su stvarno ekonomski aktivni.

Datum kreiranja i glavne izmjene u SPR-u U 2008. godini, kroz CARDS Twinning projekat, uspostavljen je osnovni model SPR-a za BiH, za oba entiteta i Brčko distrikt BiH u skladu sa EU uredbama o SPR-u (Regulation EC No 177/2008). Kako po završetku projekta SPR još nije bio spreman za upotrebu u statističkim istraživanjima, u 2009. su izvršene određene izmjene i to: izmjene procedura za unos podataka iz administrativnih izvora; poboljšanje "batch" procedura radi smanjenja ručnog rada na ažuriranju podataka i uspostavljanje veze između aplikacije za pregled i ažuriranje SPR-a i aplikacije za stranu statističkih istraživanja, što dozvoljava navigaciju između jednog i drugog sistema.

Prvo punjenje podataka u SPR-u urađeno je iz administrativnih registara sa stanjem na dan 31.12.2008. Ažuriranje za preduzeća je izvršeno sa podacima iz godišnjih finansijskih izvještaja za 2007. i 2008. godinu. Od 01.01.2011. u SPR-u je u primjeni nova klasifikacija djelatnosti, KD BiH 2010 (NACE Rev. 2). Tokom 2010. izvršeno je prešifriranje za preduzeća i lokalne jedinice, a preduzetnici su prešifrirani u 2013. godini.

Datum prve upotrebe za strukturne poslovne statistike Početkom 2010. za potrebe izrade okvira i uzorka za pilot Strukturno poslovno istraživanje u BiH (EU Structural Business Statistics – Pilot SBS/2009), sa stanjem registra na dan 31.12.2009. godine.

1.5.2. Obuhvat populacije u SPR-u

Pokrivena djelatnosti SPR pokriva sve ekonomske djelatnosti u BiH, a prema KD BiH 2010.

Pokriveno zemljopisno područje SPR obuhvata sve poslovne subjekte na teritoriju Bosne i Hercegovine. To uključuje poslovne subjekte (pravne i fizičke osobe) čija su sjedišta uprava smještena na rezidentnom teritoriju države BiH, koju čine Federacija BiH, Republika Srpska i Brčko distrikt BiH i obavljaju djelatnosti na teritoriju BiH.

Pokrivena klase po veličini subjekta U SPR-u su uključeni svi poslovni subjekti, bez obzira na njihovu veličinu i način organizovanja.

Druga uključena ili isključena U SPR-u još uvijek nisu obuhvaćene sve jedinice iz područja T, KD BiH 2010 – „Djelatnosti domaćinstva kao poslodavca; djelatnosti domaćinstva koja proizvode različita dobra i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe“. Poriđina poljoprivredna gazdinstva, koja pripadaju području A – Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov nisu u punom obimu u SPR-u, njihova registracija je uglavnom na dobrovoljnoj osnovi.

Stopa pokrivenosti Nema pouzdanih pokazatelja na osnovu kojih bi se utvrdila stopa pokrivenosti poslovnih subjekata SPR-om, ali se cijeni da je ona dosta visoka.

Vrsta jedinica u SPR-u

Jedinice koje se nalaze u SPR-u su:

- Administrativne jedinice
 - o Pravna jedinica
 - o Lokalna pravna jedinica
- Statističke jedinice
 - o Preduzeće
 - o Jedinica prema vrsti djelatnosti
 - o Lokalna jedinica
 - o Lokalna jedinica prema vrsti djelatnosti

1.5.3. Sadržaj zapisa u SPR-u

Nivo klasificirane ekonomske aktivnosti Jedinice u SPR-u se razvrstavaju na osnovu najnižeg nivoa iz klasifikacije djelatnosti. U KD BiH 2010 (NACE Rev. 2) najniži nivo klasifikovane ekonomske djelatnosti je nivo razreda (četiri cifre).

Nivo zapisa geografske lokacije Entitet, kanton/regija, općina i naseljeno mjesto. Adresa poslovnog subjekta uključuje naziv ulice sa brojem i poštanski broj.

Metoda klasifikovanja po veličini subjekta Za klasifikaciju poslovnih subjekata po veličini koriste se dva kriterija: broj zaposlenih i godišnji prihodi/promet.

Klase po veličini prema broju zaposlenih:

1. 0-9
2. 10-19
3. 20-49
4. 50 -249
5. 250 i više.

Klase po prihodima/prometu (hiljada KM)

1. 0 – 99.999
2. 100.000 – 499.999
3. 500.000 – 3.999.999
4. 4.000.000 – 19.999.999
5. 20.000.000 – 99.999.999
6. 100.000.000 i više.

U SPR-u koji se vodi u Agenciji za statistiku BiH raspoloživa su oba navedena podatka iz godišnjih finansijskih izvještaja u klasama u kojima su subjekti razvrstani, a za BD i u apsolutnim vrijednostima.

Entitetski zavodi za statistiku raspolažu apsolutnim podacima za sve jedinice registra.

Pored ovih podataka, SPR raspolaže i podacima o broju zaposlenih iz Jedinstvenog sistema registracije, kontrole i naplate doprinosa koji su razvrstani na isti način kao i podaci iz finansijskih izvještaja. Entitetski zavodi za statistiku raspolažu apsolutnim vrijednostima za ove podatke. Što se tiče podataka o prometu iz PDV baze koji se dobijaju od Uprave za indirektno oporezivanje, u SPR-u koji vodi Agenciji za statistiku BiH prikazuju se u apsolutnim vrijednostima dok su ovi podaci u entitetskim zavodima za statistiku raspoloživi samo u klasama.

Registracija pravne forme Pravna forma svake jedinice je upisana u SPR-u. Ovaj podatak preuzima se iz administrativnih registara.

Klasifikovanje stranog vlasništva Strano vlasništvo jedinice se izvodi na osnovu podataka o tipu vlasništva i porijeklu kapitala iz administrativnih registara.

Registracija vlasništva Tip vlasništva za svaku jedinicu je upisan u SPR. Podatak se preuzima iz administrativnih registara.

Registracija veza među subjektima (jedinicama)

Statističke jedinice su povezane u SPR-u. Postoje slijedeće veze:

- Pravna jedinica i Lokalna pravna jedinica
- Preduzeće i Pravna jedinice (za svaku pravnu jedinicu kreirano je jedno preduzeće u SPR-u)
- Lokalna jedinica i Lokalna pravna jedinica
- Preduzeće i Lokalna jedinica (razlikuju se veze između preduzeća i glavne lokalne jedinice tj. sjedišta preduzeća i preduzeća i svih ostalih lokalnih jedinica).

Lista i definicije registrovanih ekonomskih varijabli

- Glavna djelatnost
- Broj zaposlenih
- Godišnji prihodi od poslovanja/Promet

Definicija Glavne djelatnosti: Glavna djelatnost statističke jedinice je djelatnost koja najviše doprinosi ukupnoj dodanoj vrijednosti jedinice. U praksi, to je djelatnost iz koje jedinica ostvaruje najveći prihod ili koju obavlja najveći broj zaposlenih.

Definicija Broja zaposlenih: Prosječan broj zaposlenih u godini, izračunat na osnovu 12 stanja na kraju mjeseca (podatak uključuje vlasnike koji rade, osobe odsutne kraći vremenski period (npr. bolovanje, plaćeno odsustvo), osobe u štrajku, radnike sa skraćenim radnim vremenom koji se takvim smatraju u skladu sa zakonom i koji su na platnom spisku, kao i sezonske radnike i pripravnike).

Definicija Prometa: Promet (Turnover) obuhvata sve fakturisane vrijednosti tokom referentnog perioda, koje odgovaraju vrijednosti proizvoda i usluga prodatih na tržištu trećim osobama. U obračun prometa uključuju se svi fakturisani porezi (osim PDV-a i sličnih odbitnih poreza), kao i troškovi koji se prenose na kupca (transport, pakovanje i sl.). Isključuju se popusti pri prodaji, sniženja cijena, vrijednost vraćene robe, kao i subvencije dobijene od države, finansijski, vanredni i ostali prihodi.

Usklađenost definicija ekonomskih karakteristika u SPR-u sa EU SBR Regulativom

Glavna djelatnost - Samo za određen broj subjekata moguće je koristiti preporučenu top-down metodu, zbog nedostatka relevantnih statističkih podataka u SPR-u.

Broj zaposlenih – Podatak usklađen sa EU SBR zahtjevima.

Promet (Turnover) – U SPR-u se koristila alternativna karakteristika „Godišnji prihodi od poslovanja“ do 2011., a od 2012. koristi se podatak o prometu. Podaci o prometu se preuzimaju iz godišnjih finansijskih izvještaja.

Podatak o „Neto aktivni“ nije obavezna ekonomska varijabla u SPR-u, stoga SPR ne sadrži podatke o neto aktivni za sve subjekte.

Druge registrovane karakteristike o poslovnom subjektu u SPR-u

Druge stratifikacijske karakteristike su: sporedna djelatnost i pravni oblik organizovanja.

Identifikacione karakteristike su: trinaestocifreni porezni broj, statistički broj, pun naziv, skraćeni naziv, adresa (ulica i broj, poštanski broj, naselje, općina, kanton/regija, entitet), telefon i e-mail.

Demografske karakteristike su: datum osnivanja, datum prestanka aktivnosti, status aktivnosti i datum zadnje promjene.

Za pravnu jedinicu (administrativna jedinica) prate se slijedeće karakteristike: trinaestocifreni porezni broj; puni naziv i skraćeni naziv; djelatnost; datum registracije, datum zadnje promjene, datum gašenja;

vlasništvo, porijekla kapitala, pravna forma; status aktivnosti/neaktivnosti transakcijskih računa; entitet, kanton/regija (u Republici Srpskoj regije ne označavaju administrativne jedinice, već područne jedinice RZS RS izvan glavnog sjedišta: Banja Luka, Doboj, Bijeljina, Trebinje, Foča i Istočno Sarajevo), općina, naselje, poštanski broj, naziv ulice, kućni broj, telefon, e-mail; odgovorna osoba i izvor informacija za ažuriranje SPR-a. Jedinice u Republici Srpskoj imaju matični broj „Registra jedinica razvrstavanja poslovnih subjekata i njihovih jedinica u sastavu“. Jedinice u Federaciji BiH u SPR-u imaju podatke „tip preduzetnika“ i „zanimanje preduzetnika“.

Za preduzeće (statistička jedinica SPR-a) se prate slijedeće karakteristike: identifikacioni statistički broj (dvanaestocifreni broj-prva cifra označava entitet, slijedi redni broj i posljednja cifra je kontrolni broj po modulu 11); trinaestocifreni porezni broj; status aktivnosti (aktivan, neaktivan, mirujući, osnivanje-nepoznat status i neaktivan zbog sukcesije); puni naziv i skraćeni naziv; glavna djelatnost i sporedne djelatnosti (do tri različite sporedne djelatnosti); datum osnivanja, datum zadnje promjene, datum prestanka aktivnosti; entitet, kanton/regija, općina, naselje, poštanski broj, naziv ulice, kućni broj, telefon, fax i e-mail; izvor informacija za ažuriranje i način vršenja ispravki (automatski ili ručno).

1.5.4. Ažuriranje SPR-a

Glavni izvori informacija za ažuriranje Ažuriranje SPR-a se vrši u entitetskim zavodima za statistiku i Podružnici Brčko distrikta BiH iz više izvora.

Izvori podataka se mogu podijeliti u dvije grupe:

- Administrativni izvori (administrativne evidencije o poslovnim subjektima u različitim institucijama)
- Statistički izvori (informacije prikupljene kroz različita statistička istraživanja).

Podaci se redovno ažuriraju iz administrativnih izvora, a koriguju se informacijama prikupljenim kroz statistička istraživanja i druge dodatne izvore.

Kao dodatni izvori za ažuriranje podataka o jedinicama u SPR-u koriste se i informacije iz Poreznih uprava tj. Jedinstvenog sistema registracije, kontrole i naplate doprinosa, podaci Uprave za indirektno oporezivanje, podaci CB, internetske stranice, službeni glasnici, i sl.

Frekvencija ažuriranja od strane SBR tima Statistički zavodi u entitetima i Podružnica Brčko distrikta BiH u elektronskoj formi mjesečno dobijaju podatke iz administrativnih registara. Na osnovu ovih podataka, novoosnovani poslovni subjekti se automatski uključuju u SPR, a na isti se način preuzimaju i promjene u identifikacionim i demografskim karakteristikama. Ažuriranje podataka koji dolaze iz administrativnih izvora se provodi automatski.

Ažuriranje podataka SPR-a podacima koji dolaze iz istraživanja se vrši ručno. Za sada je ažuriranje omogućeno samo zaposlenim u Odsjeku za statistički poslovni registar u entitetskim statističkim institucijama i Podružnici Brčko distrikta BiH i obavlja se kontinuirano. Nakon dobijenih saznanja iz statističkog istraživanja, informacije se provjeravaju koristeći dodatne izvore podataka kao što su ostala statistička istraživanja, podaci iz Poreznih uprava, Uprave za indirektno oporezivanje, podaci Centralne banke BiH, informacije sa internetskih stranica i sl. i i tek tada se radi ručno ažuriranje podataka pojedinih poslovnih subjekta.

Status aktivnosti preduzeća se provjerava jednom godišnje nakon dobijenih godišnjih finansijskih izvještaja uz upotrebu i informacija iz drugih već pomenutih izvora.

Razmjena podataka SPR-a između statističkih institucija Razmjena informacija o individualnim jedinicama registra (uz naprijed navedena ograničenja) između svih statističkih institucija se obavlja kvartalno (15.01, 30.04, 31.07, 31.10). Ažurirane registre entitetske statističke institucije i Podružnica Brčko distrikta BiH dostavljaju Agenciji za statistiku BiH koja, nakon objedinjavanja podataka, cjeloviti ažurirani SPR prosljeđuje entitetskim statističkim institucijama i Podružnici Brčko distrikt BiH. Ovo znači da sve statističke institucije imaju isti sadržaj podataka između dvije sukcesivne razmjene podataka.

**STRUKTURNE POSLOVNE
STATISTIKE (SPS)**
Aneksi I - IV

2. STRUKTURNE POSLOVNE STATISTIKE (SPS) - Aneksi I - IV

2.1. Opće informacije o strukturnim poslovnim statistikama

Strukturne poslovne statistike predstavljaju opći okvir za prikupljanje podataka svih aktivnih tržišnih jedinica (preduzeća i preduzetnika). Na osnovu tih statistika se proizvode indikatori za referentnu godinu i pokazuju promjene u odnosu na prethodne godine. Većina varijabli se iskazuju vrijednosno po tekućim cijenama i stoga se i indeksi promjena odnose na promjene u vrijednosti.

Sadržaj strukturnih poslovnih statistika (SPS) u Evropskoj zajednici je propisan osnovnom EU Regulativom 295/2008.

Statistike koje se proizvode prema ovoj regulativi su grupisane u sljedeće module:

- Opći modul za godišnje strukturne statistike definisan je **Aneksom I**. Ovim modulom je uspostavljen opći okvir za sve tržišne djelatnosti, kojim su definisane **uslužne djelatnosti** za koje nije dat detaljan modul.
- Detaljni modul za strukturnu statistiku industrije definisan je **Aneksom II**,
- Detaljni modul za strukturnu statistiku trgovine definisan je **Aneksom III**,
- Detaljni modul za strukturnu statistiku građevinarstva definisan je **Aneksom IV**,
- Detaljni modul za strukturnu statistiku osiguranja definisan je u **Aneksu V**,
- Detaljni modul za statistiku kreditnih institucija definisan je u **Aneksu VI**,
- Detaljni modul za statistiku mirovinskih fondova definisan je u **Aneksu VII**,
- Detaljni modul za statistiku poslovnih usluga definisan je u **Aneksu VIII** i
- Detaljni modul za statistiku poslovne demografije definisan je u **Aneksu IX**.

Od 2014. godine strukturne poslovne statistike se proizvode za preduzeća i za preduzetnike.

Vrsta izvora Statističko istraživanje, administrativni i drugi podaci i procjena.

Naziv izvora Godišnje strukturno poslovno statističko istraživanje za preduzeća sa 20 i više zaposlenih. Kreirani su posebni upitnici u zavisnosti od djelatnosti (prema Aneksima). Za ostala preduzeća podaci se preuzimaju iz administrativnih i drugih izvora podataka entiteta i Brčko Distrikta. Za RS i BD podaci su preuzeti iz godišnjih finansijskih izvještaja, a za Federaciju BiH iz Statističkog aneksa godišnjeg računovodstvenog izvještaja.

Za preduzetnike je izvršena procjena.

Pravna osnova Pravna osnova za provođenje istraživanja su tri zakona o službenoj statistici: Zakon o statistici Bosne i Hercegovine, "Službeni glasnik BiH", broj 26/04 i 42/04; Zakon o statistici Federacije Bosne i Hercegovine "Službene novine Federacije BiH", broj 63/03 i 9/09 i Zakon o statistici Republike Srpske "Službeni glasnik Republike Srpske", br 85/03. Pored toga, Srednjoročni statistički program Bosne i Hercegovine (2017-2020) i odgovarajući entitetski programi kao i godišnji statistički planovi sadrže opširne informacije o sadržaju istraživanja, rezultatima, obavezama i rokovima.

U Evropskoj zajednici strukturne poslovne statistike regulisane su Zakonom o statistici EU (Legal framework for European statistics EU Regulation 203/2010), osnovnom EU SBS Regulativom 295/2008, regulativama za implementaciju 250/2009, 251/2009 i 275/2010 i Regulativom 446/2014 o izmjeni osnovne i implementacijskih regulativa.

Obaveza jedinica da daju podatke Istraživanje je obavezno za izvještajne jedinice. Zakonima o statistici u sve tri statističke institucije predviđene su kazne za nepoštovanje odredbi u odnosu na obaveznost popunjavanja upitnika, tačnost i kvalitet podataka i rokove za dostavljanje nadležnim statističkim institucijama.

Datum prve upotrebe izvora Od 2010. do 2016. godine varijable za preduzeća su se proizvodile na osnovu podataka iz istraživanja, a od 2017. godine kombinacijom podataka iz istraživanja i administrativnih i drugih podataka entiteta i Brčko Distrikta. Procjena SPS varijabli za preduzetnike je prvi put urađena za 2014. referentnu godinu.

Referentna godina ovog izvještaja 2017.

Okvir istraživanja na kojem je izvor baziran Preduzeća koja ulaze u okvir istraživanja su odabrana iz Statističkog poslovnog registra (SPR-a) na osnovu podataka o aktivnosti preduzeća u referentnom periodu. Okvir za preduzetnike je napravljen na osnovu podataka iz Statističkog poslovnog registra na osnovu podataka o zaposlenosti iz Jedinog sistema registracije, kontrole i naplate doprinosa (JSR).

Upitnici

Upitnici koji se koriste u istraživanju Statističke institucije Bosne i Hercegovine uspostavile su jedinstven okvir za prikupljanje, obradu i proizvodnju Strukturnih poslovnih statistika za Bosnu i Hercegovinu i entitete u skladu sa EU Regulativom broj 295/2008. Dizajnirani su jedinstveni upitnici putem kojih se prikupljaju podaci. Za svaki Aneks (I-IV) Regulative kreiran je detaljni upitnik za preduzeća sa 20 i više zaposlenih. U godišnjem istraživanju za Strukturne poslovne statistike koriste se 4 glavna upitnika:

- SPS/IND D – Detaljni upitnik za područje Industrije
- SPS/GRAĐ D – Detaljni upitnik za područje Građevinarstva
- SPS/TRG D – Detaljni upitnik za područje Trgovine
- SPS/USLUGE D – Detaljni upitnik za područje Usluga

i 2 dopunska upitnika:

- SPS/IND DO - Dopunski upitnik za područje Industrije
- SPS/GRAĐ DO - Dopunski upitnik za područje Građevinarstva

Administrativni i drugi izvori koji se koriste za izračunavanje SPS varijabli su sljedeći:

- U RS-u i BD godišnje finansijske izvještaje (Bilans uspjeha i Bilans stanja)
- U FBiH Statistički aneks godišnjeg računovodstvenog izvještaja
- Godišnji izvještaj o investicijama za SPS varijable o investicijama.

Planirane promjene u nacionalnim upitnicima Planira se manja revizija postojećih upitnika uz konzultacije sa internim korisnicima podataka (nacionalni računi i kratkoročne statistike).

2.2. Obuhvat podataka

Pokrivene djelatnosti (aktivnosti) Obuhvaćena su aktivna tržišna preduzeća i preduzetnici iz Statističkog poslovnog registra (SPR-a) koji vodi i održava Agencija za statistiku BiH u saradnji sa Federalnim zavodom za statistiku FBiH, Republičkim zavodom za statistiku RS-a i Podružnicom Agencije za statistiku BiH u Brčko Distriktu.

Obuhvaćena su aktivna preduzeća i preduzetnici koji su, prema glavnoj djelatnosti, svrstani u slijedeća područja djelatnosti: B – Vađenje ruda i kamena, C – Prerađivačka industrija, D – Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija, E – Snabdijevanje vodom; uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom, te djelatnosti sanacije okoliša, F – Građevinarstvo, G – Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala, H – Prijevoz i skladištenje, I – Djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane (Hotelijerstvo i Ugostiteljstvo), J – Informacije i komunikacije, L – Poslovanje nekretninama, M – Stručne, naučne i tehničke djelatnosti, N – Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti, P – Obrazovanje (privatna preduzeća), Q – Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne pomoći (privatna preduzeća), R – Umjetnost, rekreacija i zabava (privatna preduzeća) i S – Ostale uslužne djelatnosti, osim 94 – Djelatnosti članskih organizacija.

Pokriveno zemljopisno područje Cijela državna teritorija Bosne i Hercegovine, koja uključuje Federaciju Bosne i Hercegovine, Republiku Srpsku i Brčko Distrikt.

Pokriveni razredi po veličini preduzeća (mjereno brojem zaposlenih) SPS pokriva sva aktivna tržišna preduzeća svih klasa zaposlenih iz djelatnosti koje su navedene u dijelu „Pokrivena djelatnosti“. Procjena SPS varijabli za preduzetnike je obuhvatila sve jedinice koje su imale podatak o zaposlenosti iz JSR-a iz navedenih djelatnosti.

Izveštajne jedinice Za istraživanje, preduzeća sa 20 i više zaposlenih, a za preduzetnike se varijable procjenjuju. Preduzeće je jednako pravnoj jedinici.

Jedinice posmatranja Najveći broj SPS podataka odnosi se na „preduzeće“ kao statističku jedinicu.

Promjene u populaciji ispitanika Obuhvat istraživanja na potpunu poslovnu ekonomiju preduzeća je proširen u 2012. godini, a za preduzetnike je po prvi put za 2014. godinu napravljena procjena na bazi podataka o zaposlenosti iz SPR-a i SPS varijabli prikupljenih za preduzeća.

2.3. Informacije prikupljene na nivou jedinice posmatranja

Posebni upitnici su kreirani za preduzeća za svaki Aneks (I-IV) iz Regulative 295/2008, kojima se prikupljaju podaci na osnovu kojih se može izračunati većina varijabli koje se traže regulativom na nivou jedinice posmatranja. Za Aneks II i IV –Industrija i građevinarstvo, kreirani su posebni upitnici putem kojih se prikupljaju podaci koji se koriste za izračunavanje KAU varijabli. Iz administrativnih i drugih izvora se takođe može izračunati većina varijabli. Varijable o investicijama se izračunavaju na osnovu podataka iz Godišnjeg izvještaja o investicijama.

Za preduzetnike se vrši procjena na nivou grane po klasama zaposlenih.

Popis i definicije varijabli

11 11 0 Broj preduzeća (Aneksi I - IV) Broj preduzeća obuhvaća sva preduzeća koja se bave tržišnom proizvodnjom i koja su registrovana u poslovnom registru u populaciju koja je predmet posmatranja. Ovaj broj se koriguje za greške, posebno greške okvira uzorka. Uključuju se samo aktivne jedinice, preduzeća koja su ostvarila promet ili imaju zaposlene u bilo kojem vremenskom periodu tokom referentne godine. Isključuju se sve privremeno neaktivne (uspavane) ili stvarno neaktivne jedinice.

11 21 0 Broj lokalnih jedinica (Aneksi I - IV) Obuhvaća broj lokalnih jedinica kako su definisane u Regulativi EU Vijeća br. 696/93, a koje su registrovane u poslovnom registru u populaciji koja je predmet posmatranja. Broj se koriguje za greške, posebno greške okvira uzorka. Lokalne jedinice moraju biti uključene čak i ako nemaju plaćene zaposlene osobe. Podatak treba uključiti sve jedinice koje su bile aktivne tokom bar jednog dijela referentnog perioda.

11 31 0 Broj jedinica prema vrsti djelatnosti (Aneksi II i IV) Obuhvaća broj jedinica po vrsti aktivnosti kako su definisane u Regulativi EU Vijeća br. 696/93, a koje su registrovane u poslovnom registru u populaciji koja je predmet posmatranja. Broj se koriguje za greške, posebno greške okvira uzorka. Pravi se procjena broja jedinica, kada ovaj tip jedinica nije registrovan. Podatak uključuje sve jedinice prema vrsti djelatnosti koje su bile aktivne tokom jednog dijela referentnog perioda.

12 11 0 Promet (Aneksi I - IV) Promet obuhvaća obračunate prihode od prodaje dobara i usluga od strane izvještajne jedinice trećim stranama tokom referentnog perioda. Ostvareni promet uključuje sve carine i poreze na dobra i usluge fakturisane od strane jedinice sa izuzetkom poreza na dodanu vrijednost (PDV)

i svih poreza tog tipa. Ostvareni promet, također, uključuje sve druge troškove (transport, pakovanje, itd.) prosljeđene na kupca, čak i ako su ovi troškovi posebno iskazani u fakturama.

Dobra proizvedena za vlastitu finalnu potrošnju ili investicije ne uključuju se u ostvareni promet. Umanjenja cijena, rabati i diskonti kao i vrijednost povratne ambalaže ne uključuju se u ovu stavku. Prihodi koji su u računima preduzeća klasifikovani kao drugi operativni prihodi, finansijski dohodak i vanredni dohoci i prihodi od upotrebe imovine preduzeća od strane trećih lica (koji donosi kamate, autorske honorare, dividende i druge dohotke) se ne uključuju u ostvareni promet. Operativne subvencije primljene od vladinih institucija, također su isključene.

12 12 0 Vrijednost proizvodnje (Aneksi I - IV) Vrijednost proizvodnje mjeri vrijednost stvarno proizvedenih dobara i usluga od strane preduzeća, jedinice posmatranja. Vrijednost proizvodnje se definiše kao: ostvareni promet ili prihod od prodaje dobara i isporuka usluga; plus ili minus promjene na zalihama gotovih proizvoda i proizvodnje u toku; minus nabavke dobara i usluga za preprodaju (samo za dobra i usluge prodane tokom izvještajnog perioda); plus kapitalizovana proizvodnja; plus drugi operativni prihodi (uključujući subvencije na proizvode i proizvodnju). Prihodi i rashodi klasifikovani kao finansijski ili kao prihodi u obliku kamata i dividendi u računima preduzeća isključuju se iz vrijednosti proizvodnje. Kapitalizovana proizvodnja uključuje proizvodnju za vlastiti račun svih dobara koja su zadržana od strane njihovih proizvođača kao ostvarene investicije. Ovo uključuje proizvodnju fiksne materijalne imovine (građevina, itd.) kao i proizvodnju nematerijalne imovine (razvoj softvera, itd.). Kako je kapitalizirana proizvodnja neprodana proizvodnja ona se vrijednuje po troškovima proizvodnje. Ova proizvedena kapitalna dobra se uključuju i u stavku investicija.

12 13 0 Bruto marža (Aneksi II - IV) Bruto marža je je razlika između vrijednosti ostvarenog prometa od trgovinske djelatnosti i nabavne vrijednosti prodane trgovinske robe.

12 15 0 Dodana vrijednost po faktorskim troškovima (Aneksi I - IV) Dodana vrijednost po faktorskim troškovima je bruto dohodak iz poslovnih aktivnosti nakon njegovog prilagođavanja za operativne subvencije i indirektno poreze. Dodana vrijednost prema faktorskim troškovima se izračunava iz ostvarenog prometa, plus kapitalizovana proizvodnja, plus drugi operativni dohodak, plus ili minus promjene na zalihama, minus nabavka dobara i usluga, minus drugi porezi na proizvode koji su vezani za promet ali nisu odbitni, minus carine i porezi vezani za proizvodnju. Carine i porezi vezani za proizvodnju su obavezna, nepovratna plaćanja, u kešu ili naturi koji su nametnuti od strane vlade, u vezi sa proizvodnjom i uvozom dobara i usluga, zapošljavanjem radne snage, vlasništvom ili upotrebom zemljišta, zgrada ili druge imovine korištenih u procesu proizvodnje, nezavisno od količine ili vrijednosti proizvedenih ili prodatih dobara i usluga.

12 17 0 Bruto operativni višak (Aneksi I - IV) Bruto operativni višak je višak stvoren obavljanjem aktivnosti nakon što je izvršena naknada za uloženi faktor rada. Bruto operativni višak se izračunava iz dodane vrijednosti po faktorskim troškovima, kada se ona umanjuje za troškove zaposlenika. To je saldo koji ostaje na raspolaganju preduzeću, a koji mu dopušta da nadoknadi snabdjevače vlastitih fondova i dug, da plati poreze i konačno da finansira sva, ili dio, ulaganja u svoje investicije.

13 11 0 Ukupne nabavke dobara i usluga (Aneksi I - IV)

Nabavke dobara i usluga uključuju vrijednost svih dobara i usluga nabavljenih tokom obračunskog perioda za preprodaju ili potrošnju u proizvodnom procesu, isključujući potrošnju kapitalnih dobara koja se registruje kao potrošnja fiksnog kapitala. Dobra i usluge koja su u pitanju mogu biti preprodana sa ili bez dalje dorade, potpuno iskorištena u proizvodnom procesu ili stavljena na zalihe. U ove nabavke su uključeni materijali koji direktno ulaze u proizvedena dobra (sirovi materijal, međufazni proizvodi, komponente), plus sitni alati i oprema koja ne spada u stalna sredstva. Također su uključeni i pomoćni materijali (maziva, voda, materijali za pakovanje, održavanje i popravke, kancelarijski materijali), kao i energetski proizvodi. U ovu stavku su uključene i nabavke materijala izvršene za proizvodnju vlastitih kapitalnih dobara. Usluge koje su plaćene tokom referentnog perioda su, također, uključene nezavisno od toga da li su industrijske ili nisu. U ovoj stavci su uključena i plaćanja za sav rad izvršen od strane trećih lica u ime jedinice, uključujući i tekuće

popravke i održavanje, instalacijske radove i izradu tehničkih studija. Iznosi plaćeni za instaliranje kapitalnih dobara i vrijednost kapitalizovanih dobara se isključuju. Ukupne nabavke, također, uključuju sva plaćanja izvršena za neindustrijske usluge kao što su naknade za pravne i računovodstvene usluge, naknade za korištenje patenata i licenci (kada one nisu kapitalizirane), premije osiguranja, troškovi sastanaka dioničara i upravljačkih tijela, doprinosi uplaćeni poslovnim i profesionalnim udruženjima, troškovi pošte, telefona i elektronskih komunikacija, transportne usluge za dobra i osoblje, troškovi reklame, provizije (kada nisu uključene u plaće i naknade), zakupnine, bankarski troškovi (isključujući plaćanje kamata), kao i sve druge poslovne usluge omogućene preduzeću od strane trećih lica. Uključuju se i usluge koje su transformisane i kapitalizovane od strane jedinice posmatranja kao proizvodnja investicija za vlastite potrebe. Rashodi koji se klasifikuju kao finansijski rashodi u obliku kamata i dividendi se isključuju iz ukupnih nabavki dobara i usluga. Nabavke dobara i usluga se vrijednuju po nabavnim cijenama, tj. u cijenama koje je kupac stvarno platio za proizvode, uključuju i sve poreze minus subvencije na kupljene proizvode, a isključujući vrijednost svih poreza tipa PDV-a. Svi drugi porezi i carine na proizvode se stoga ne odbijaju pri vrednovanju nabavki dobara i usluga. Tretman poreza na proizvodnju nije relevantan pri vrednovanju nabavki dobara i usluga.

13 12 0 Nabavka dobara i usluga nabavljenih za preprodaju bez dalje obrade (Aneksi I - IV) Nabavke dobara i usluga za preprodaju su nabavke koja su namjenjena za preprodaju trećim licima bez dalje obrade. To, također, uključuje i nabavke usluga od strane «fakturnih» uslužnih kompanija, tj. onih kompanija čiji je ostvareni promet sastavljen ne samo od agencijskih honorara zaračunatih na transakciju usluge već također i od stvarnog iznosa obuhvaćenog u transakciji usluge, npr. nabavke transporta od strane putničkih agenata. Nabavka dobara i usluga nabavljenih za preprodaju u istom stanju kako su i primljene se vrednuju po nabavnim cijenama isključujući odbitni PDV i druge odbitne poreze vezane direktno za ostvareni promet. Svi drugi porezi i carine na proizvode se, dakle, ne odbijaju pri vrednovanju nabavki dobara i usluga.

13 13 1 Plaćanja za agencijske radnike (Aneksi I - IV) U ovaj podatak uključuju se plaćanja agencijama za privremeno zapošljavanje i drugim sličnim organizacijama koje omogućuju radnike poslovnim klijentima – preduzećima - na određeni vremenski period, sa ciljem da dopune ili privremeno zamijene radnu snagu preduzeća. Omogućeni radnici se smatraju zaposlenicima jedinice koja je pružila privremenu uslugu zapošljavanja. Međutim, ove agencije i organizacije ne vrše direktan nadzor njihovih zaposlenika u radnom prostoru preduzeća klijenta. Samo se plaćanja za nabavku osoblja koja nisu vezana za pružanje posebne industrijske ili neindustrijske usluge uključuju.

13 21 0 Promjene na zalihama dobara i usluga (Aneks III) Promjene na zalihama (pozitivne ili negativne) su razlika između vrijednosti zaliha na kraju i na početku referentnog perioda. Promjene na zalihama se mjere vrijednošću ulaza na zalihe od kojih se oduzima vrijednost povlačenja sa zaliha i vrijednost gubitaka dobara držanih na zalihama. Zalihe se iskazuju u nabavnim cijenama isključujući PDV ako su one nabavljene od drugih jedinica, u suprotnom po proizvodnim troškovima. Među zalihama (i promjenama na zalihama), pravi se slijedeća podjela: zalihe gotovih proizvoda; zalihe proizvodnje u toku; zalihe dobara i usluga nabavljenih za preprodaju u istom stanju kako su i preuzete i zalihe sirovog materijala i potrošne robe. Uključuju se zalihe gotovih proizvoda ili zalihe proizvodnje u toku, koje je proizvela jedinica, ali koji još uvijek nisu prodati. Ove zalihe uključuju i proizvodnju u toku koja pripada jedinici, čak i ako su proizvodi koji su u pitanju u posjedu trećih lica. Jednako tako, proizvodi koji se drže na zalihama jedinice posmatranja, a koji pripadaju trećim osobama se isključuju. Uključene su zalihe dobara i usluga kupljene sa isključivom namjerom da budu preprodane u istom stanju u kakvom su nabavljene. Isključuju se zalihe dobara i usluga koje se omogućuju trećim osobama na osnovu provizije. Proizvodi nabavljeni za preprodaju i skladištenje od strane uslužnih preduzeća mogu uključivati dobra (industrijsku opremu u slučaju «turnkey» tehničkog ugovora ili objekata u slučaju stambenog naselja, itd.) kao i usluge (pravo da koristi reklamni prostor, transport, smještaj itd.). U ovu stavku također su uključene zalihe sirovina i pomoćnih materijala, međufaznih proizvoda, komponenti, energije, nekaptalizovanog sitnog alata i usluga koje pripadaju jedinici.

13 21 1 Promjene na zalihama dobara i usluga nabavljenih za preprodaju (Aneks III) Ova varijabla se definiše kao promjene na stanju zaliha između kraja i početka referentnog perioda, a iskazuje se u nabavnim

cijenama isključujući PDV. Promjene na stanju zaliha mjere se vrijednošću ulazaka na zalihe proizvoda nabavljenih za preprodaju od koje se oduzme vrijednost povlačenja sa zaliha i vrijednost svih periodičnih gubitaka dobara držanih na zalihama. U ove zalihe uključuju se dobra i usluge kupljene za isključivu svrhu preprodaje u istom stanju u kakvom su i nabavljeni. Isključuju se zalihe dobara i usluga koje se omogućuju trećim osobama na osnovu provizije.

13 21 3 Promjene na zalihama gotovih proizvoda i proizvodnje u toku (Aneksi II i IV) Ova varijabla se definiše kao promjena u vrijednosti stanja zaliha između prvog i posljednjeg dana referentnog perioda svih gotovih proizvoda ili proizvodnje u toku, koji su proizvedeni od strane jedinice, a koji još uvijek nisu prodani. Ovi proizvodi uključuju proizvodnju u toku koja pripada jedinici, čak i ako su proizvodi koji su u pitanju u posjedu trećih osoba. Jednako tako, proizvodi držani od strane jedinice, a koji pripadaju trećim osobama se isključuju. Zalihe se vrednuju po proizvodnim troškovima, i vrednuju se prije nego se izvrši usklađivanje vrijednosti (kao što je gubitak na vrijednosti).

13 31 0 Troškovi zaposlenika (Aneksi I - IV) Troškovi zaposlenika se definišu kao ukupne nadoknade, u kešu ili naturi, plaćene od strane poslodavca zaposleniku (redovnim ili privremenim zaposlenicima kao i radnicima koji rade kod kuće) u zamjenu za izvršeni rad od strane zaposlenika tokom referentnog perioda. Troškovi zaposlenika također uključuju poreze i doprinose za socijalno osiguranje zadržane od strane jedinice kao i obavezne i dobrovoljne doprinose na teret poslodavca. Troškovi zaposlenika se dijele na: plaće i naknade (13 32 0) i troškove doprinosa na teret poslodavca (13 33 0). Troškovi zaposlenika uključuju sve nadoknade plaćene tokom referentnog perioda, bez obzira na to da li je to plaćeno na bazi radnog vremena, učinka ili po komadu, i da li je to plaćeno redovno ili ne. Uključene su nagrade, dopunske nagrade, trinaeste plaće (i slične dopunske nagrade), kao i plaćanja izvršena zaposlenicima u vezi sa otpuštanjem, smještajem, prijevozom, troškovima života i porodičnim dodacima, provizijama, naknadama za dežure, prekovremenim i noćnim radom itd. Porezi i doprinosi za socijalno osiguranje i drugi iznosi kojim se zadužuju zaposlenici, a zadržani kao izvor od strane poslodavca se uključuju. Također su uključeni i troškovi socijalnog osiguranja za poslodavca. Ovo uključuje poslodavčeve doprinose socijalnog osiguranja za penziono osiguranje, zdravstveno, porodično, invalidsko, nezaposlenost, nesreće i bolesti na poslu, porodične dodatke kao i druge šeme. Naznačeni troškovi su uključeni bez obzira da li su oni određeni zakonom, kolektivnim ugovorima, te da li su regulisani ili su dobrovoljni po karakteru. Plaćanja za agencijske radnike nisu uključena u troškove zaposlenika.

13 32 0 Plaće i naknade (Aneksi I - IV) Plaće i naknade se definišu kao «ukupna obeštećenja (plaća, nagrada), u kešu ili u naturi, koja se isplaćuju svim osobama koje se vode na platnom spisku preduzeća (uključujući i radnike kod kuće), kao naknada za izvršeni rad tokom računovodstvenog perioda». Ne pravi se razlika da li se plaćanje vrši na bazi radnog vremena, učinka ili po komadu i da li je to plaćanje redovno ili ne. Plaće i naknade uključuju vrijednost svih socijalnih doprinosa, poreza na dohodak, itd. koji se isplaćuju na teret zaposlenika, čak i ako su sredstva zadržana od strane poslodavca i plaćena izravno šemama socijalnog osiguranja, poreznim vlastima, itd. u ime zaposlenika. Plaće i naknade ne uključuju doprinose za socijalno osiguranje koji se plaćaju na teret poslodavca. Plaće i naknade uključuju: sve nagrade, bonuse, ex gratis uplate, "trinaeste plaće", plaćanja za raskid radnog odnosa (napuštanje firme), smještaj, prijevoz, porodične dodatke, napojnice, provizije, dežurstva, itd. primljene od strane zaposlenika. Plaće i naknade koje poslodavac nastavlja da plaća u slučaju bolesti, profesionalne nezgode, porodičnog odsustva ili skraćenog radnog vremena mogu se evidentirati pod ovom stavkom ili pod troškove socijalnog osiguranja, zavisno od računovodstvene prakse jedinice. Plaćanja za agencijske radnike ne uključuju se u plaće i naknade.

13 33 0 Troškovi socijalnog osiguranja (Aneksi I - IV) Poslodavčevi troškovi socijalnog osiguranja odgovaraju iznosu koji je jednak vrijednosti socijalnih doprinosa koje plaća poslodavac sa ciljem da za svoje zaposlenike omogući pravo na korištenje određenih vidova socijalnih olakšica. Troškovi socijalnog osiguranja na teret poslodavca uključuju poslodavčeve doprinose za socijalno osiguranje shemama za penziono, zdravstveno, porodično, invalidsko osiguranje, zatim za nezaposlenost, profesionalne nezgode i bolesti, porodične doplatke kao i za druge socijalne sheme. Uključuju se troškovi za sve zaposlenike uključujući radnike koji

rade kod kuće i pripravnike. Uključuju se troškovi za sve sheme, bez obzira da li su oni propisani zakonom, kolektivnim sporazumom, ugovoreni ili dobrovoljni po prirodi. Plaće i naknade koje poslodavac nastavlja da plaća u slučaju bolesti, profesionalne nezgode, porodičnog odsustva ili skraćenog radnog vremena mogu se evidentirati pod ovom stavkom ili pod plaće i naknade, zavisno od računovodstvene prakse jedinice posmatranja.

13 41 1 Plaćanja za dugoročni rental i operativni leasing dobara (Aneksi II i IV) Plaćanja za dugoročni rental uključuju sve troškove koji se odnose na iznajmljivanje materijalnih dobara od strane jedinice za period duže od jedne godine.

Operativni leasing je onaj leasing koji na zakupca suštinski ne prenosi sve rizike i dobitke koji su povezani sa pravnim vlasništvom zakupca. Pod ugovorom o operativnom leasingu, zakupac nabavlja prava upotrebe trajnog dobra za određeni vremenski period, koje može biti duže ili kraće i nije potrebno da bude utvrđeno unaprijed. Kada period leasinga istekne, najmodavac očekuje da svoje dobro primi natrag u više ili manje istom stanju u kakvom ga je i iznajmio, izuzimajući normalno habanje i zastarijevanje. Prema tome, period leasinga ne pokriva sav, ili najveći dio, ekonomskog životnog vijeka ustupljenog dobra.

Plaćanje za operativni leasing dobara odnosi se na troškove korištenja materijalnih dobara stavljenih na raspolaganje jedinici kroz ugovor o operativnom leasingu.

Kada se svi rizici i dobiti u vezi sa vlasništvom, „de facto“ i ako ne i „de jure“ prenose od strane najmodavca na zakupca, tada se radi o finansijskom leasingu. U finansijskom leasingu, period leasinga pokriva sav, ili najveći dio ekonomskog životnog vijeka trajnog dobra. Na kraju perioda leasinga zakupac često ima mogućnost da kupi dobro po nominalnoj cijeni.

Sva plaćanja u vezi sa finansijskim leasingom trebaju biti isključena iz ove varijable. Kod finansijskog leasinga se nabavna cijena dobra, koje je u pitanju, treba iskazati pod stavkom bruto investicije u vrijeme kada je nabavka dobra izvršena.

15 11 0 Bruto investicije u materijalna dobra (Aneksi I - IV) Ova stavka uključuje sva investicijska ulaganja u sva materijalna dobra tokom referentnog perioda. Obuhvaćaju se sva nova i postojeća materijalna kapitalna dobra (sredstva za proizvodnju), bez obzira da li su kupljena od trećih osoba, nabavljena ugovorom o finansijskom leasingu (tj. pravo da koristi trajno dobro u zamjenu za plaćanje rentala tokom unaprijed određenog i dužeg vremenskog trajanja) ili proizvedena za vlastitu upotrebu (kapitalizirana proizvodnja materijalnih kapitalnih dobara). Materijalna kapitalna dobra imaju vijek korištenja duži od godinu dana, a uključuju i neproizvedena materijalna dobra kao što je zemljište.

Nabavka dobara vrijednuje se u nabavnim cijenama, tj. sa uključenim transportnim i instalacijskim troškovima, honorarima, porezima i drugim troškovima prijenosa vlasništva. Vrijednost dobara stečenih putem finansijskog leasinga odgovara tržišnoj vrijednosti dobara kao da su ona nabavljena samo u godini sticanja. Ova vrijednost je u principu poznata iz ugovora ili može biti procijenjena sumiranjem onih dijelova rata koji pokrivaju nadoknadu izdataka za kapitalna dobra. Dio rate koji odgovara plaćanju kamate se isključuje. Za dobra stečena putem finansijskog leasinga vrijednost se treba bilježiti u vrijeme kada je dobro isporučeno zakupcu.

Materijalna dobra proizvedena za vlastitu upotrebu vrijednuju se po proizvodnim troškovima. Dobra stečena kroz prestrukturiranje jedinice posmatranja (spajanje, preuzimanje, rasformiranje, podjelu) se isključuju. Nabavka sitnog alata koji nije kapitaliziran uključuje se u tekuće rashode. U ovu stavku se, također, uključuju sva dodavanja, prepravke, unaprijeđenja i renoviranja koja produžavaju upotrebni vijek ili povećavaju produktivni kapacitet kapitalnih dobara (sredstava za proizvodnju).

Troškovi tekućeg održavanja se isključuju kao i vrijednosti i tekući troškovi koji su vezani sa korištenjem kapitalnih dobara pod ugovorima o iznajmljivanju i operativnom leasingu. Godišnja plaćanja za imovinu korištenu prema ugovoru o finansijskom leasingu trebaju biti, također, isključena. Investicijska ulaganja u nematerijalnu i finansijsku imovinu su, isto tako, isključena. Kada je u pitanju bilježenje investicija gdje se fakturisanje, isporuka, plaćanje i prva upotreba dobra mogu odvijati u različitim referentnim periodima, predlaže se slijedeća metoda kao objektivna. Investicijska ulaganja se bilježe kada je vlasništvo prenijeto na jedinicu koja namjerava da ga koristi.

Kapitalizirana proizvodnja (za vlastitu upotrebu) se bilježi kada je proizvedena.

U vezi sa bilježenjem investicijskih ulaganja koja su završena prema utvrđenim etapama, svaki investicijski dio treba se bilježiti u referentnom periodu u kojem je završen.

15 12 0 Bruto investicije u zemljište (Aneksi II - IV) Pod ovom varijablom, pored zemljišta, uključuju se i podzemni depoziti, šume i unutrašnje vode. Kada se zemljište nabavlja sa postojećim građevinama i vrijednost ove dvije komponente nije moguće razdvojiti, ukupna stavka se bilježi pod ovaj naslov ako se procjenjuje da vrijednost zemljišta premašuje vrijednost građevina. Ako se procjenjuje da je vrijednost postojećih građevina veća od vrijednosti zemljišta, ukupna stavka se bilježi pod stavku bruto investicije u postojeće građevine i strukture (15 13 0). Ovdje se, također, uključuju i investicije u značajno unaprijeđenje zemljišta nivelisanjem, polaganjem cjevovoda ili osiguravanjem cesta i puteva. Zemljište stečeno putem prestrukturiranja (kao što su spajanje, preuzimanje, rasformiranje, razdvajanje) se isključuje.

15 13 0 Bruto investicije u postojeće zgrade i građevine (strukture) (Aneksi II - IV) Ovo investicijsko ulaganje uključuje troškove nabavke postojećih zgrada i građevina (koje su bile ranije korištene), a koje su stečene tokom referentnog perioda. Kada se zemljište nabavlja sa postojećim građevinama i ako vrijednost ove dvije komponente nije moguće razdvojiti, ukupna stavka se bilježi pod ovaj naslov ako se procjenjuje da vrijednost postojećih građevina premašuje vrijednost zemljišta. Ako se procjenjuje da je vrijednost zemljišta veća od vrijednosti postojećih građevina, ukupna stavka se bilježi pod stavku bruto investicije u zemljište (15 12 0). Kupovina novih građevina, koje nikada ranije nisu bile korištene, isključuje se iz ovog naslova. Postojeće građevine i strukture stečene putem prestrukturisanja (kao što su spajanje, preuzimanje, rasformiranje, razdvajanje) se isključuju.

15 14 0 Bruto investicije u izgradnju i poboljšanje građevina (Aneksi II - IV) Ova stavka pokriva rashode tokom referentnog perioda na izgradnju ili proširenje i poboljšanje građevina. Pod ovaj naslov uključuje se kupovina novih građevina koje nikada ranije nisu bile korištene. Ovdje se također uključuju sva dodavanja, promjene, unaprijeđenja i renoviranja koja produžavaju upotrebnii vijek ili povećavaju proizvodne kapacitete građevina.

Ovdje se uključuju ulaganja u trajne instalacije kao što su instalacije za snabdijevanjem vodom, centralno grijanje, klimatizacija, osvjetljenje itd., kao i građevinski troškovi u vezi sa naftnim izvorima, operativnim rudnicima, cjevovodima, vodovima za prijenos energije, plinovodima, željezničkim linijama, lučkim instalacijama, putevima, mostovima, vijaduktima, slivnicima i drugim unaprijeđenjima terena (gradilišta). Troškovi tekućeg održavanja se isključuju.

15 15 0 Bruto investicije u mašine i opremu (Aneksi II - IV) Ova varijabla obuhvaća mašine (kancelarijske mašine i dr.), specijalna vozila koja se koriste u radnom prostoru, ostale mašine i opremu, sva vozila i brodove koji se koriste u vezi sa poslovanjem. Uključeni su motorna vozila, komercijalna vozila, kamioni kao i specijalna vozila svih tipova, brodovi, željeznički vagoni itd., nabavljeni kao novi ili polovni tokom referentnog perioda. Mašine i oprema stečeni putem prestrukturisanja (kao što su spajanje, preuzimanje, rasformiranje, razdvajanje) se isključuju. Ovdje se također uključuju sva dodavanja, promjene, unaprijeđenja i renoviranja koja produžavaju upotrebnii vijek ili povećavaju proizvodne kapacitete mašina i opreme. Troškovi tekućeg održavanja se isključuju.

15 21 0 Prodaja materijalnih investicijskih dobara (Aneksi II - IV) Prodaja materijalnih dobara uključuje vrijednost ostvarenu prodajom trećim osobama postojećih materijalnih kapitalnih dobara (sredstava za proizvodnju). Prodaja materijalnih kapitalnih dobara se vrijednuje u cijenama stvarno primljenim (isključujući PDV), a ne po knjigovodstvenoj vrijednosti, poslije oduzimanja svih troškova prijenosa vlasništva koji terete prodavca.

15 42 0 Bruto investicije u koncesije, patente, licence, trgovačke marke i slična prava (Aneksi II) Investicije u koncesije, patente, licence, trgovačke marke i slična prava se prepoznaju kao neopipljiva (nematerijalna) imovina ako je, i samo ako je, vjerovatno da će buduće ekonomske koristi koje su pripisuju imovini uticati na preduzeće i ako se troškovi imovine mogu pouzdano izmjeriti. Ovaj uslov primjenjuje se nezavisno od toga da li je nematerijalna imovina nabavljena izvana ili je proizvedena interno za vlastitu upotrebu.

Koncesija je posao koji se obavlja pod ugovorom ili dozvolom koji su povezani sa stepenom ekskluzivnosti u izvršavanju posla unutar određenog geografskog područja. Na primjer, sportska arena ili javni park mogu imati koncesione štandove; javne usluge kao što je snabdijevanje vodom mogu se obavljati kao koncesije. Vlasnik koncesije – koncesionar – posluje kao nezavisan posao i plaća ili fiksnu taksu, ili procenat od prihoda ili profita, ili oboje jedinici koja je u kapacitetu da dodjeli ekskluzivno pravo za prostor ili pogodnost. Koncesija uključuje prijenos prava koncesionaru da koristi neke postojeće infrastrukture potrebne za obavljanje određenog posla (kakav je sistem snabdijevanja vodom u gradu).

Patent je pravni naslov industrijske imovine kojim se odobrava njegovom vlasniku ekskluzivno pravo komercijalnog eksploatiranja pronalaska na određenom teritoriju i u određeno vrijeme. Patent daje pravo njegovom vlasniku da spriječi druge od (između ostalih stvari) izrade, korištenja ili prodaje takvog izuma bez autorizacije. U naknadu za ekskluzivno pravo iskorištavanja, objavljuju se tehnički detalji pronalaska. Patentirani pronalazak posjeduje svojstva: novost, inventivnost i industrijsku primjenjivost pronalaska.

Vlasnik licence dodjeljuje korisniku licence pod «intelektualnim vlasništvom» da obavlja neke poslove (kao npr. da kopira softver ili da koristi patentirani pronalazak) bez bojazni da će prekršiti pravo intelektualnog vlasništva kupljenog od vlasnika licence. Licence pod intelektualnim vlasništvom obično imaju nekoliko sastavnih dijelova, uključujući trajanje, teritoriju, produženje, kao i druge zahtjeve ograničenja važne za vlasnika licence.

Trgovačka marka je prepoznatljiv znak koji može biti predstavljen grafički. Kao konkurentski instrument, to je sredstvo za industrijske proizvođače i druge poslove da privuku i zadrže pažnju potrošača na način da oni razlikuju njihova dobra i usluge od proizvoda njihove konkurencije. Znak se koristi da omogući razlikovanje proizvoda ili usluga. Trgovačka marka može biti dvo ili tro dimenzionalna i može biti sastavljena od riječi, slika, boja, i /ili zvučnih efekata i dr.

16 11 0 Broj zaposlenih osoba (Aneksi I - IV) Broj zaposlenih osoba se definiše kao ukupan broj osoba koje rade u jedinici posmatranja (uključujući vlasnike koji rade, partnere koji redovno rade u jedinici, i neplaćene članove porodice koji redovno rade u jedinici), kao i osobe koje rade izvan jedinice kojoj pripadaju i koja ih plaća (npr. trgovački predstavnici, dostavljači, timovi za popravke i održavanje). Podatak uključuje osoblje odsutno kraći vremenski period (npr. bolovanje, plaćeno odsustvo ili vanredno odsustvo), i također osoblje u štrajku, ali ne osoblje odsutno na neodređeni period. Također se uključuju radnici sa skraćenim radnim vremenom koji se takvim smatraju u skladu sa zakonom i koji su na platnom spisku, kao i sezonski radnici, pripravnici i radnici koji rade kod kuće, a na platnom su spisku jedinice posmatranja.

Broj zaposlenih osoba isključuje radnu snagu koja je omogućena jedinici od strane drugih preduzeća, osoblje koje obavlja poslove popravki i održavanja u jedinici posmatranja u ime drugog preduzeća, kao i osobe na obaveznoj vojnoj službi.

Kategorija neplaćeni članovi porodice odnosi se na osobe koje žive sa vlasnikom jedinice posmatranja i rade regularno za tu jedinicu, ali nemaju ugovor o usluzi i ne primaju fiksni iznos plaće za rad koji obavljaju. Ovo se ograničava samo na osobe koje nisu uključene na platni spisak nekog drugog preduzeća u svojstvu njihovog osnovnog zanimanja.

16 12 0 Broj neplaćenih zaposlenih osoba (Aneksi I - IV) Broj neplaćenih zaposlenih osoba se definiše kao broj osoba koje rade redovno u jedinici posmatranja i koji ne primaju nadoknadu za rad u obliku plaća, naknada, honorara, nagrada, plaćanja po komadu ili naknade u naturi (neplaćeni članovi porodice, vlasnici koji rade, a ne primaju nadoknadu u formi plaće i naknade).

16 13 0 Broj zaposlenika (Aneksi I - IV) Broj zaposlenika obuhvaća one osobe koje rade za poslodavca i koje imaju ugovor o zaposlenju i primaju nadoknadu u formi plaće, naknade, honorara, nagrada, plaćanja po komadu ili plaću u naturi. Sve osobe za koje su plaćanja zabilježena pod naslov troškovi zaposlenika u bilansi uspjeha preduzeća trebaju biti uključeni čak i ako u nekim slučajevima ne postoji ugovor o zaposlenju. Veza poslodavac zaposlenik postoji kada postoji sporazum, koji može biti zvaničan ili nezvaničan, između preduzeća i osobe (naravno ako su u taj odnos ušli dobrovoljno od obje strane) po kome osoba radi za preduzeće u zamjenu za nadoknadu (plaću i dr.) u kešu ili naturi. Smatra se da je radnik zaradio plaću u određenoj jedinici ako prima plaću ili naknadu od jedinice bez obzira gdje je rad obavljen (u sjedištu

jedinice ili izvan proizvodne jedinice). Radnici agencija za privremeno zapošljavanje se smatraju da su zaposlenici tih agencija, a ne jedinice posmatranja (mušterije) u kojoj oni rade.

Posebno, i slijedeći zaposleni se smatraju zaposlenicima: plaćeni vlasnici koji rade; studenti koji imaju zvanično angažovanje pri čemu oni doprinose procesu proizvodnje jedinice u zamjenu za naknadu i/ili usluge obrazovanja; radnici koji rade kod svoje kuće ako postoji određen sporazum da se radnici kod kuće plaćaju na bazi izvršenog posla i da su oni uključeni na platni spisak. Broj zaposlenika uključuje radnike sa skraćenim radnim vremenom, sezonske radnike, osobe u štrajku ili na kratkoročnom odsustvu, ali isključuje osobe na dugoročnom odsustvu. Broj zaposlenika ne uključuje volontere.

16 14 0 Broj zaposlenika u jedinici ekvivalentoj punom radnom vremenu (FTE) (Aneksi I - IV) Broj zaposlenika u jedinici ekvivalentnoj punom radnom vremenu (FTE) je broj zaposlenika pretvoren u ekvivalent punog radnog vremena. Podaci o broju osoba koje rade manje od standardnog radnog vremena u odnosu na radnike koji rade cijelu godinu puno radno vrijeme, trebaju se pretvoriti u ekvivalente punog radnog vremena. Konverzija se vrši prema podacima za zaposlenika u jedinici koji je radio puno radno vrijeme tokom cijele godine. FTE je zbroj izvršenih radnih sati podjeljen sa prosječnim godišnjim brojem radnih sati, na poslovima sa punim radnim vremenom, unutar ekonomske teritorije. Pošto se dužina punog radnog vremena mijenja tokom vremenskog perioda i razlikuje se po pojedinim djelatnostima, u svakoj grupi posla moraju biti korištene metode koje uspostavljaju prosječnu proporciju i prosječne sate za poslove kraće od punog radnog vremena. Prvo mora biti procijenjeno standardno tjedno puno radno vrijeme za svaku grupu posla. Ako je moguće, grupe poslova mogu biti definisane, unutar djelatnosti, prema spolu i (ili) vrsti posla. Odgovarajući kriteriji za određivanje ovih podataka mogu se utvrditi na osnovu sati koji su regulisani ugovorom zaposlenika. Ekvivalent punog radnog vremena se računa posebno u svakoj grupi posla, a potom sumira. U ovu kategoriju su uključeni ljudi koji rade manje od standardnog radnog dana, manje od standardnog broja radnih dana u sedmici, ili manje od standardnog broja sedmica (ili mjeseci) u godini. Konverzija se vrši na bazi odrađenog broja sati, dana, sedmica ili mjeseci.

16 15 0 Broj izvršenih sati od strane zaposlenika (Aneksi II i IV) Ukupan broj sati izvršen od strane zaposlenika predstavlja agregirani broj sati koji su stvarno izvršeni za ostvarenu proizvodnju u izvještajnoj jedinici tokom referentnog perioda.

Ova varijabla isključuje plaćene sate, a koji nisu stvarno izvršeni kao što su godišnji odmori, praznici, bolovanje i sl. Ovo također isključuje pauzu za ručak i putovanje na relaciji kuća i posao. Uključeni su sati stvarno izvršeni tokom redovnog radnog vremena, dodatni radni sati, vrijeme koje je provedeno na mjestu rada na zadacima kao što su npr. priprema gradilišta i vrijeme koje odgovara kratkim periodima pauze za vrijeme posla.

Ako tačan broj izvršenih sati nije poznat, procjenjuje se na bazi teoretskog broja radnih sati i prosječne stope odsustva (bolest, porodijsko odsustvo itd.).

20 11 0 Nabavka energetskih proizvoda (u vrijednosti) (Aneksi II i IV) Nabavka svih energetskih proizvoda tokom referentnog perioda uključuje se pod ovu stavku samo onda ako su oni nabavljeni da budu korišteni kao gorivo. Energetski proizvodi nabavljeni kao sirovi materijal ili za preprodaju bez dalje transformacije se isključuju.

21 11 0 Investicije u opremu i fabrike za kontrolu zagađenja i specijalni pribor (Aneksi II) (uglavnom oprema koja se postavlja na kraju cjevovoda i ispusta) Definišu se kao kapitalni izdaci za metode, tehnologije, procese ili opremu koji su dizajnirani da prikupe i otklone zagađenje i zagađivače (npr. ispuštanja u zrak, isticanja ili čvrsti otpad) nakon njihovog stvaranja; da spriječe širenje i da mjere nivo zagađenja i tretiraju i odlažu zagađivače koji se stvaraju pri poslovnim djelatnostima preduzeća.

To je zbroj rashoda u područje zaštite okoliša: zaštita vazdušnog prostora i klime; upravljanje otpadnim vodama i ostale djelatnosti zaštite okoliša. Ostale djelatnosti zaštite okoliša uključuju: zaštitu i poboljšanje tla, podzemnih voda i površinskih voda; smanjenje buke i podrhtavanja; zaštitu raznovrsnosti biljnih vrsta i krajolika; zaštitu od radijacije; istraživanje i razvoj; opći menadžment i administraciju zaštite okoliša; obrazovanje, obučavanje i informisanje i djelatnosti ne razvrstane na drugom mjestu. Glavna svrha ili

funkcija ovih kapitalnih izdataka je zaštita okoliša i ukupni izdaci za tu namjenu trebaju se ovdje iskazati. Ukupni rashodi na zaštitu okoliša iskazuju se bruto, prije bilo koga poravnanja koje rezultira iz prodaje nus-proizvoda koji se mogu prodati, ušteda ili primljenih subvencija. Nabavka dobara vrijednuje se po nabavnim cijenama isključujući odbitni PDV i ostale odbitne poreze direktno povezane s prometom.

21 12 0 Investicije u opremu i postrojenja vezane za tehnologije za čišćenje (Aneks II) („integrisana tehnologija“) Definišu se kao kapitalni izdaci za nove ili poboljšanja postojećih metoda, tehnologija, procesa, opreme (ili njihovih dijelova) oblikovani da zaštite ili smanje količinu zagađenja stvorenih na izvoru (npr. ispuštanje u zrak, isticanja ili čvrsti otpad), te na taj način smanje uticaj na okoliš zajedno sa oslobađanjem od zagađivača i/ili sa djelatnostima zagađivanja.

To je zbroj izdataka u ekološke domene: zaštita vazdušnog prostora i klime; upravljanje otpadnim vodama; upravljanje otpadom i ostale djelatnosti zaštite okoliša. Ostale djelatnosti zaštite okoliša uključuju: zaštitu i poboljšanje tla, podzemnih voda i površinskih voda; smanjenje buke i podrhtavanja; zaštitu raznovrsnosti biljnih vrsta i krajolika; zaštitu od radijacije; istraživanje i razvoj; opći menadžment i administriranje zaštite okoliša; obrazovanje, obučavanje i informisanje; djelatnosti koje vode u nerazdjeljive izdatke i djelatnosti nerazvrstane na drugom mjestu.

Ukupni rashodi na zaštitu okoline iskazuju se u bruto iznosu, prije bilo koga poravnanja koje rezultira iz prodaje nus-proizvoda koji se mogu prodati, ušteda ili primljenih subvencija.

Nabavka dobara vrijednuje se po nabavnim cijenama isključujući odbitni PDV i ostale odbitne poreze direktno povezane sa prometom.

21 14 0 Ukupni tekući rashodi na zaštitu okoliša (Aneks II) Ukupni tekući rashodi na zaštitu okoliša su rashodi za izvršavanje i održavanje aktivnosti, tehnologija, procesa, opreme (ili dijelova) koji su namijenjeni da spriječe, reduciraju, tretiraju ili eliminiraju zagađivače i zagađenje (npr. izduvne plinove, otpadne vode ili čvrsti otpad) ili bilo koju drugu degradaciju okoliša koja je posljedica poslovne aktivnosti kompanije.

To je zbroj izdataka u ekološke domene: zaštita vazdušnog prostora i klime; upravljanje otpadnim vodama; upravljanje otpadom i ostale djelatnosti zaštite okoliša. Ostale djelatnosti zaštite okoliša uključuju: zaštitu i poboljšanje tla, podzemnih voda i površinskih voda; smanjenje buke i podrhtavanja; zaštitu raznovrsnosti biljnih vrsta i krajolika; zaštitu od radijacije; istraživanje i razvoj; opći menadžment i administriranje zaštite okoliša; obrazovanje, obučavanje i informisanje; djelatnosti koje vode u nerazdjeljive izdatke i djelatnosti ne razvrstane na drugom mjestu.

Ukupni rashodi na zaštitu okoliša iskazuju se u bruto iznosu, prije bilo koga poravnanja koje rezultira iz prodaje nus-proizvoda koji se mogu prodati, ušteda ili primljenih subvencija.

Tekući rashodi su zbroj unutrašnjih troškova i nabavki usluga vezanih za zaštitu okoliša. Unutrašnji troškovi uključuju sve tekuće rashode na zaštitu okoliša osim nabavki usluga vezanih za zaštitu okoliša od drugih jedinica. To je zbroj troškova radne snage, upotrebe sirovina i potrošne robe uključujući troškove energije i plaćanje za operativni leasing.

2.4. Metoda primarnog prikupljanja podataka

Način prikupljanja Papirnati (štampani) upitnik poštanski se šalje izvještajnim jedinicama sa 20 i više zaposlenih, a za ostala preduzeća podaci se preuzimaju iz administrativnih i drugih izvora.

Rokovi za prikupljanje podataka Prikupljanje podataka vrše entitetski zavodi za statistiku i Podružnica Brčko distrikta BiH. Upitnici se šalju 3-4 mjeseca od kraja referentne godine, rok za prikupljanje izvještaja je polovina godine, a krajnji rok za kontrolu i kontakt sa izvještajnim jedinicama je 9 mjeseci od kraja referentne godine.

Periodika prikupljanja podataka Podaci se prikupljaju godišnje.

2.5 Postupci kompilacije

Varijable za preduzeća sa 20 i više zaposlenih izračunate su na osnovu podataka prikupljenih SPS istraživanjem, a za ostala preduzeća su izračunate na osnovu podataka iz administrativnih i drugih izvora entiteta i BD. Primijenjene su posebne formule za izračunavanje SPS varijabli zavisno od izvora podataka. Varijable o investicijama su izračunate na osnovu podataka iz istraživanja „Godišnji izvještaj o investicijama“. Varijable za preduzetnike su procijenjene na osnovu podataka o zaposlenosti za preduzetnike koji su uzeti iz Statističkog poslovnog registra i podataka za preduzeća.

Procjena varijabli za preduzetnike je urađena metodom regresije. Korištena su dva koeficijenta i to jedan koeficijent broja zaposlenih i drugi koeficijent broja zaposlenika. Koeficijenti su se računali na nivou grane i po klasama zaposlenih. Varijable za preduzetnike su izračunate množenjem dobijenih koeficijenata sa varijablama preduzeća na nivou grane i po klasama zaposlenih. Koeficijent broja zaposlenika se koristio za procjenu troškova zaposlenika, a za ostale varijable korišten je koeficijent broja zaposlenih.

Uspoređivanje podataka s drugim skupovima podataka Uspoređivanje podataka se vrši sa podacima nacionalnih računa, PRODCOM statistikom, statistikom zaposlenosti i sl.

Tretman povjerljivih podataka Minimalni broj izvještajnih jedinica za koje se podaci mogu objavljivati su tri jedinice. Drugo pravilo je pravilo dominantnosti po kome se agregiran podatak ne može objaviti ako jedna jedinica učestvuje sa 85% i više. Izuzetak od ovog pravila su slučajevi kada postoji saglasnost izvještajne jedinice.

Trenutno se podaci na nacionalnom nivou objavljuju samo agregirani na dvije cifre klasifikacije djelatnosti i po klasama zaposlenih na nivou područja.

Planirane promjene u metodu proizvodnje Za referentnu 2017. promijenjena je metoda proizvodnje. Puni obuhvat preduzeća kombinacijom podataka iz istraživanja i korištenjem administrativnih i drugih podataka.

2.6. Kvalitet

Ocjenjivanje kvaliteta Za praćenje i ocjenjivanje kvaliteta Eurostat je propisao posebnu formu izvještaja na osnovu koga se cijeni kvalitet proizvedenih statistika. Izvještaj o kvalitetu promatra proizvedenu statistiku sa sljedećih aspekata:

- Relevantnost
- Preciznost i pouzdanost podataka
- Aktualnost i pravovremenost
- Dostupnost i jasnoća
- Usporedivost i koherentnost

Relevantnost je stepen u kojem statistički izlazi zadovoljavaju sadašnje i potencijalne potrebe korisnika i mjera u kojoj su statistike (definicije, klasifikacije i sl.,) usaglašene sa evropskim i međunarodnim standardima.

Strukturne poslovne statistike su usaglašene sa EU regulativom 295/2008.

Istraživanje o zadovoljstvu korisnika koje je provela Agencija za statistiku je pokazalo da 21% ispitanika koristi podatke Strukturnih poslovnih statistika i kvalitet prezentovanih podataka ocijenili ocjenom 4,13 (skala 1 do 5).

Preciznost i pouzdanost podataka Preciznost i pouzdanost podataka se utvrđuje u svim fazama provođenja istraživanja. Obavljaju se kontrole podataka (logičke i matematičke) prilikom samog unosa podataka u aplikaciju, zatim se radi statistička analiza ekstremnih vrijednosti varijabli i njihova provjera

kontaktom sa izvještajnim jedinicama, na osnovu drugih statističkih izvora ili historijskih podataka. Administrativni i drugi podaci se također kontrolišu i u slučaju većih grešaka vrši se korekcija. Nakon toga se vrši editovanje podataka.

Aktualnost i pravovremenost Aktualnost statistike izražava se dužinom vremena između raspoloživosti podataka i referentnog perioda na koji se podaci odnose. Blagovremenost statistike izražava se vremenom kašnjenja publikovanih podataka u odnosu na zadate rokove.

Prema Planu publikovanja rok za prve rezultate je 11, a za konačne 18 mjeseci nakon završetka referentne godine. SPS podaci su objavljeni prema Planu publikovanja Agencije za statistiku BiH.

Prema regulativi rokovi za transmisiju prethodnih podataka su 10, a konačnih 18 mjeseci nakon završetka referentne godine.

Dostupnost i jasnoća se izražava u jednostavnosti pristupa podacima od strane korisnika, mogućnost korištenja jednostavnih procedura za dobijanje podataka u očekivanoj formi i u razumnom roku, sa potrebnim objašnjenjima.

Rezultati Strukturnih poslovnih statistika se objavljuju u saopćenju „Strukturne poslovne statistike – preliminarni rezultati“ i tematskom biltenu „Strukturne poslovne statistike“ i dostupni su na web stranici Agencije za statistiku BiH.

Usporedivost i koherentnost Usporedivost podataka ima za cilj da izmjeri uticaj različitih koncepata i definicija, koje su primijenjene u istraživanju. Usporedivost se izražava na osnovu dvije podkomponente i to:

- usporedivost sa drugim zemljama i
- usporedivost u vremenu

Usporedivost podataka sa podacima drugih zemalja se postiže prihvaćanjem osnovnih principa i definicija iz regulativa EU.

Usporedivost u vremenu se postiže korištenjem iste metodologije, definicija i koncepata u provođenju istraživanja tokom određenog niza godina.

Strukturne poslovne statistike za Bosnu i Hercegovinu koje se proizvode od 2010. godine uz primjenu iste metodologije i definicija varijabli i indikatora su usklađene sa EU definicijama što stvara mogućnost poredjenja SPS podataka sa drugim zemljama. Usporedivost podataka po godinama postoji od 2014. godine. Od 2014. referentne godine podaci za preduzetnike su uključeni u strukturne varijable i indikatore. Metod proizvodnje SPS varijabli je promijenjen za referentnu 2017. godinu i proširen obuhvat na privatna preduzeća iz područja R, „Umjetnost, zabava i rekreacija“.

Koherentnost statistike se iskazuje u njoj adekvatnosti za upotrebu za razne korisnike. Podaci Strukturnih poslovnih statistika se uspoređuju sa podacima iz drugih statistika, kao što su podaci iz nacionalnih računa, PRODCOM statistike, statistike zaposlenosti itd. tokom analize makro podataka.

Potpuna usporedivost nije moguća zbog različitih definicija pojedinih varijabli (dodana vrijednost po cijenama faktora u SPS-u, a u nacionalnim računima po baznim cijenama) i različitih jedinica posmatranja (PRODCOM statistika prati jedinice homogene proizvodnje, a SPS preduzeće).

Kratak opis kriterija kvaliteta koji se uzimaju u obzir za potrebe zemlje

Kontrolu i uređivanje podataka obavljaju entitetski zavodi.

U aplikaciju za unos podataka iz istraživanja koja je jedinstvena za sve tri statističke institucije ugrađen je set kontrola kojima se provjerava kompletnost, tačnost i logičnost podataka na razini osnovnog subjekta. Greške se korigiraju kontaktom sa izvještajnom jedinicom ili koristeći neki drugi izvor. Nakon toga se obavlja statistička analiza varijabli i indikatora kroz koju se utvrđuju ekstremne vrijednosti (vanjske vrijednosti) koje se listaju i provjeravaju. Za utvrđivanje outliera koriste se sljedeći indikatori: promet po zaposlenoj osobi, dodana vrijednost po zaposlenoj osobi, troškovi rada po zaposleniku, učešće bruto operativnog viška u prometu, učešće bruto operativnog viška u dodanoj vrijednosti i učešće dodane vrijednosti u vrijednosti proizvodnje.

2.7. Diseminacija

Naziv štampanih publikacija

Godišnje saopćenje: *Strukturne poslovne statistike - preliminarni rezultati*

Tematski bilten: *Strukturne poslovne statistike – konačni rezultati*

Bosna i Hercegovina u brojevima: obuhvaća kratak pregled godišnjih podataka za Bosnu i Hercegovinu, uključujući Strukturne poslovne statistike. Navedene publikacije na nivou Bosne i Hercegovine se izdaju u četiri jezične varijante. Entitetske statističke institucije, pored godišnjih saopćenja, pripremaju i objavljuju periodične i godišnje publikacije koje, između ostalih podataka, objavljuju i podatke o strukturnim poslovnim statistikama.

Naziv elektronske diseminacije Sve navedene publikacije su raspoložive na web stranici Agencije za statistiku BiH (www.bhas.gov.ba) i web stranicama entitetskih zavoda (www.fzs.ba i www.rzs.rs.ba).

Opis proizvedenih standardnih tabela Standardne tabele obuhvaćaju osnovne strukturne varijable (broj preduzeća, broj preduzetnika, broj zaposlenih, promet, vrijednost proizvodnje, dodana vrijednost po faktorskim troškovima, troškovi zaposlenika, bruto operativni višak i ukupne nabavke dobara i usluga) i indikatore (promet po zaposlenoj osobi, dodana vrijednost po zaposlenoj osobi, učešće dodane vrijednosti u vrijednosti proizvodnje, prosječni troškovi rada po zaposleniku, bruto operativna stopa). Sve varijable i indikatori za Bosnu i Hercegovinu se publikuju po područjima djelatnosti po sljedećim klasama zaposlenih:

- Mala (0 do 49 zaposlenih),
- Srednja (50 do 249 zaposlenih) i
- Velika (250 i više zaposlenih).

i oblastima djelatnosti.

Rokovi u kojima se podaci objavljuju Preliminarni podaci su publicirni 11 mjeseci, a konačni 18 mjeseci od kraja referentne godine.

Tretman povjerljivih podataka Za transmisiju podataka Eurostatu urađena je primarna i sekundarna zaštita podataka. Iste metode zaštite podataka se koriste prilikom objave podataka na nacionalnom nivou.

2.8. Transmisija podataka Eurostatu

Bosna i Hercegovina nije obavezna dostavljati podatke Eurostatu, iako se procjena statističkog sistema zemalja kandidata i potencijalnih kandidata vrši na osnovu podataka koji se dostavljaju Eurostatu.

Transmisija podataka Eurostatu vrši se redovno i u propisanom formatu od 2012. godine.

POSLOVNE USLUGE

3. POSLOVNE USLUGE Anex VIII

3.1. Poslovne usluge u BiH

Razvoj Poslovnih usluga u BiH je započeo u 2014. godini. Ova aktivnost je implementirana kroz IPA 2012. projekat. Cilj ovog projekta je bio razvoj okvira za redovnu proizvodnju Poslovnih usluga za BiH. Kroz projekat je razvijen sistem za kompilaciju godišnjih i dvogodišnjih serija podataka, uspostavljene procedure i standardne tabele za proizvodnju poslovnih usluga za BiH i entitete.

Pravna osnova Pravna osnova za proizvodnju Poslovnih usluga su tri zakona o službenoj statistici, državni i entitetski programi kao i godišnji statistički planovi koji sadrže opširne informacije o sadržaju istraživanja, rezultatima, obavezama i rokovima.

U Evropskoj zajednici Poslovne usluge su propisane Regulativom 295/2008 i Regulativama za implementaciju 250/2009 i 251/2009.

Okvir za razvoj poslovnih usluga Okvir za izbor jedinica je Statistički poslovni registar. Predmet posmatranja su preduzeća sa 20 i više zaposlenih iz odabranih djelatnosti poslovnih usluga.

3.2. Obuhvat podataka

Pokrivene djelatnosti (aktivnosti) Poslovne usluge obuhvataju aktivna preduzeća koja su, prema glavnoj djelatnosti, svrstana u slijedeće oblasti i grane djelatnosti: 62-Kompjutersko programiranje, savjetovanje i djelatnosti povezane s njima; 58.2-Izdavanje softvera; 63.1-Obrada podataka, usluge hostinga i djelatnosti povezane s njima; internetski portali; 73.1-Reklama i propaganda; 78-Djelatnosti posredovanja u zapošljavanju; 69.1-Pravne djelatnosti; 69.2-Računovodstvene, knjigovodstvene, revizijske djelatnosti i porezno savjetovanje; 70.2-Savjetovanje u vezi sa upravljanjem; 73.2-Istraživanje tržišta i ispitivanje javnog mnijenja; 71.1-ArHITEKTONSKE I INŽENJERSKE djelatnosti i s njima povezano tehničko ispitivanje; 71.2-Tehničko ispitivanje i analiza.

Pokrivena preduzeća Za proizvodnju je korišten cut-off metod u zavisnosti od broja zaposlenih. Uključena su sva preduzeća sa 20 i više zaposlenih što je u skladu sa zahtjevima EU Regulative.

3.3. Metoda proizvodnje podataka

Podaci za proizvodnju poslovnih usluga se prikupljaju putem posebnih upitnika za poslovne usluge kroz Godišnje strukturalno poslovno statističko istraživanje za preduzeća sa 20 i više zaposlenih. Kreirani su dopunski upitnici za poslovne usluge za godišnju i dvogodišnju periodiku.

U godišnjoj periodici, koriste se sljedeći upitnici:

- SPS/DO USLUGE- Računarske usluge za preduzeća iz oblasti i grana 58.2; 62 i 63.1
- SPS/DO USLUGE- Reklamne usluge i usluge oglašavanje preko medija za preduzeća iz grane 73.1
- SPS/DO USLUGE -Usluge u djelatnostima posredovanje u zapošljavanju za preduzeća iz oblasti 78

U dvogodišnjoj periodici koriste se sljedeći upitnici:

- SPS/DO USLUGE -Pravne usluge za preduzeća iz grane 69.1 (prva referenta godina 2014)
- SPS/DO USLUGE - Računovodstvene usluge za preduzeća iz grane 69.2 (prva referenta godina 2014)
- SPS/DO USLUGE - Usluge savjetovanja u vezi sa upravljanjem za preduzeća iz grane 70.2 (prva referenta godina 2014)

- SPS/DO USLUGE - Usluge u djelatnostima istraživanja tržišta i ispitivanja javnog mijenja za preduzeća iz grane 73.2 (prva referenta godina 2015)
- SPS/DO USLUGE - Arhitektonske usluge, inženjerske usluge i s njima povezano tehničko savjetovanje za preduzeća iz grane 71.1 (prva referenta godina 2015)
- SPS/DO USLUGE - Usluge u djelatnostima tehničkog ispitivanja i analize za preduzeća iz grane 71.2 (prva referenta godina 2015)

Prikupljaju se podaci o prometu po rezidentnosti kupaca i po vrstama usluga u skladu sa Klasifikacijom proizvoda po djelatnostima Bosne i Hercegovine 2010.

3.4. Transmisija podataka Eurostatu

Bosna i Hercegovina nije obavezna dostavljati podatke Eurostatu, iako se procjena statističkog sistema zemalja kandidata i potencijalnih kandidata vrši na osnovu podataka koji se dostavljaju Eurostatu. Transmisija podataka Eurostatu vrši se u propisanom formatu. Od 2014. godine, podaci se dostavljaju Eurostatu.

**STATISTIKA STRANIH
PODRUŽNICA (INWARD FATS)**

4. STATISTIKA STRANIH PODRUŽNICA (FATS)

U uslovima globalizacije i izraženih integracionih procesa na svjetskom nivou, strane direktne investicije su od velikog značaja za privredni razvoj svake zemlje. Predstavljaju značajan izvor kapitala te u mnogim slučajevima utiču na ekonomski rast.

Prema međunarodno priznatoj metodologiji, strane direktne investicije se definišu kao ulaganje rezidenata jedne zemlje u preduzeće rezidenta druge zemlje u kojem ulagač stiče minimalno 10% dionica ili vlasničkih udjela s pravom glasa.

Centralna banka Bosne i Hercegovine redovno provodi istraživanje o stranim direktnim investicijama kojim prikuplja podatke od rezidentnih preduzeća i banaka sa stranim ulaganjem.

Podaci prikupljeni ovim istraživanjem odnose se na stanja i na tokove direktnog stranog ulaganja u BiH. Stanje ulaganja predstavlja ukupan bilans ulaganja koji postoji na određeni datum, tj. ukupan iznos ulaganja u vlasničke udjele, a tokovi investicija su stvarne transakcije stranog ulaganja u toku posmatranog perioda, tj. novo ulaganje iz inostranstva u vlasničke udjele, obveznice, instrumente tržišta novca i nova pozajmljivanja svih vrsta. Tokovi direktnog stranog ulaganja se evidentiraju i koriste u statistici platnog bilansa, a stanje strane aktive i pasive u statistici međunarodne investicione pozicije Bosne i Hercegovine.

Statistika stranih podružnica (FATS) opisuje aktivnosti stranih preduzeća/podružnica koja su rezidenti u datoj zemlji, ali su pod **kontrolom** institucionalne jedinice izvan te zemlje, ili preduzeća/podružnica koja posluju u inostranstvu, a pod kontrolom su rezidentne institucionalne jedinice te zemlje.

Kontrola postoji u slučaju kada institucionalna jedinica posjeduje više od 50% vlasničkih prava ili udjela u drugom preduzeću. Kontrola je definisana koristeći koncept „**krajnje institucionalne jedinice**“- (**UCI**).

Krajnja institucionalna jedinica (UCI) predstavlja institucionalnu jedinicu koju ne kontrolišu druge institucionalne jedinice. UCI ima ključnu ulogu u statistici globalizacije.

Sadržaj statistike stranih podružnica u Evropskoj zajednici je propisan osnovnom EU FATS Regulativom 716/2007 i Regulativama za implementaciju 747/2008 i 364/2008.

Regulativa uključuje dva Aneksa i to:

- Aneks I - Inward FATS i
- Aneks II - Outward FATS.

Inward FATS opisuje ukupnu aktivnost stranih preduzeća/podružnica u zemlji. Strano preduzeće/podružnica, u smislu Inward FATS je preduzeće koje je rezident u datoj zemlji, ali je pod kontrolom institucionalne jedinice izvan te zemlje. Inward FATS podaci pokazuju koliko zaposlenih radi u stranim preduzećima/podružnicama, koliki promet je ostvaren, kolika je stvorena dodana vrijednost itd. na geografskom području te zemlje.

Outward FATS opisuje ukupnu aktivnost preduzeća/podružnica u inostranstvu koje kontroliše data zemlja. Strano preduzeće/podružnica, u smislu Outward FATS je preduzeće/podružnica koje nije rezident u datoj zemlji, ali je pod kontrolom rezidentne institucionalne jedinice te zemlje.

Outward FATS podaci opisuju koliko zaposlenih radi u preduzećima/podružnicama u inostranstvu, koliki je promet ostvaren, kakav je ekonomski uticaj investicija u inostranstvu itd.

4.1. Inward FATS statistika u BiH

Razvoj Inward FATS statistike u BiH je započeo u 2013. godini kroz GIZ projekat „Unaprijeđenje usaglašenosti BiH zvaničnih statistika sa EU Regulativama u oblasti poslovnih statistika-komponenta II Inward FATS“. Cilj

ovog projekta je bio razvoj okvira za redovnu proizvodnju Inward FATS statistike za BiH. Kroz projekat je razvijen sistem za kompilaciju i uspostavljene procedure i standardne tabele za proizvodnju podataka za Inward FATS statistiku za BiH i entitete.

Pravna osnova Pravna osnova za proizvodnju Inward FATS statistike su tri zakona o službenoj statistici, državni i entitetski programi kao i godišnji statistički planovi koji sadrže opširne informacije o sadržaju istraživanja, rezultatima, obavezama i rokovima.

U Evropskoj zajednici EU FATS statistika je propisana Regulativom 716/2007 i Regulativama za implementaciju 747/2008 i 364/2008.

Okvir za razvoj Inward FATS statistike Preduzeća koja ulaze u okvir su preduzeća koja se nalaze u većinskom stranom vlasništvu. Okvir preduzeća je dobijen na osnovu liste Centralne banke BiH iz istraživanja o Stranim direktnim investicijama i Statističkog poslovnog registra. U okvir su ušla sva preduzeća sa date liste sa 50% i više stranog vlasništva, kao i preduzeća koja su kroz strukturno poslovno istraživanje za preduzeća sa 20 i više zaposlenih odgovorila da se nalaze u većinskom stranom vlasništvu.

4.2. Obuhvat podataka

Pokrivena preduzeća Uključena su sva preduzeća u većinskom stranom vlasništvu.

4.3. Metoda proizvodnje podataka

Za proizvodnju Inward FATS statistika koriste se dva seta podataka. Prvi set podataka je potreban za identifikaciju stranih preduzeća/podružnica, a drugi set sadrži podatke o ekonomskim karakteristikama preduzeća. Izvor podataka za identifikaciju stranih preduzeća/podružnica je lista Centralne banke BiH koja sadrži podatke o zemlji stranog vlasnika kao krajnje institucionalne jedinice kao i preduzeća koja su kroz strukturno poslovno istraživanje odgovorila da se nalaze u većinskom stranom vlasništvu. Na taj način se dolazi do podataka o zemlji gdje se krajnja institucionalna jedinica nalazi. U slučajevima kada podaci o krajnjoj institucionalnoj jedinici nisu dostupni kao zamjena su se koristili podaci o prvoj institucionalnoj jedinici.

Izvor podataka o ekonomskim karakteristikama preduzeća su varijable izračunate iz podataka prikupljenih strukturnim poslovnim istraživanjem i administrativnih i drugih podataka. Naime, strana preduzeća/podružnice predstavljaju podskup svih SPS varijabli preduzeća na teritoriji Bosne i Hercegovine.

4.4. Popis i definicije varijabli

Definicije varijabli koje je potrebno proizvesti u skladu sa EU FATS Regulativom su identiče definicijama varijabli u strukturnim poslovnim statistikama koje su date u podnaslovu 2.3 koji se odnosi na strukturne poslovne statistike.

Sljedeće varijable se zahtjevaju EU FATS Regulativom:

11 11 0 Broj preduzeća

12 11 0 Promet

12 12 0 Vrijednost proizvodnje

12 15 0 Dodana vrijednost po faktorskim troškovima

13 11 0 Ukupne nabavke dobara i usluga

13 12 0 Nabavka dobara i usluga nabavljenih za preprodaju bez dalje obrade

13 31 0 Troškovi zaposlenika

15 11 0 Bruto investicije u materijalna dobra

16 11 0 Broj zaposlenih osoba

4.5. Diseminacija

Naziv štampanih publikacija *Godišnje saopćenje Strane podružnice u BiH-Inward FATS.*

Naziv elektronske diseminacije Saopćenje je raspoloživo na web stranici Agencije za statistiku BiH (www.bhas.gov.ba).

4.6. Transmisija podataka Eurostatu

Bosna i Hercegovina nije obavezna dostavljati podatke Eurostatu, iako se procjena statističkog sistema zemalja kandidata i potencijalnih kandidata vrši na osnovu podataka koji se dostavljaju Eurostatu. Transmisija podataka Eurostatu vrši se redovno i u propisanom formatu od 2012. godine.

